

ZBERATEĽ[®] 2005

5

Ročník XI.
Cena 49 Sk

ISSN 1335-8693

MEDZINÁRODNÝ ZBERATEĽSKÝ VEĽTRH BRATISLAVSKÉ ZBERATEĽSKÉ DNI

27. – 28. 5. 2005, Incheba Bratislava

Firma Zberateľ
Vás pozýva do
svojho stánku
č. 8 v hale B0

Známký
Rakúska
a ďalšie **
známky (41)

Špeciálna
ponuka
známok Číny
(40)

Výtvarný návrh známky k BIB

**Z PONUKY FIRMY
ZBERATEĽ**

Novinky Ukrajiny - Gastronómia (6)

Liečebný dom a časť parku v kúpeľoch Sobrance, vydal Mórítz Friedman, poštu použitá r. 1922

O čom hovoria známky anglických kolónií - Zberateľské state (príloha)

Znehodnocovacie pečiatky - „kráľovské“ / Malá škola filatelie (26-28)

Najkrajšia slovenská poštová známka 2004 (21)

Vážení čitatelia,

ani sme sa nenazdali a už nám jar ponúkla všetku svoju krásu. K nej neodmysliteľne patrí aj čas vyhradený hokeju. Držíme palce našim hokejistom, prajeme im plný úspech, a aj keď konečné výsledky zatiaľ nepoznáme (pri čítaní týchto riadkov už zrejme áno), ďalšiu hokejovú známku – nálepku si však neprosíme.

Dozvedeli sme sa výsledky ankety o najkrajšiu slovenskú známku roka 2004. Aký to paradox, najkrajšiu slovenskou známkou je známka poľského autora! Iste, treba mu k tomuto úspechu zablahoželať, ale ... Nehovorí táto skutočnosť niečo aj o súčasnej úrovni našej známkovej tvorby? Ako keby poctivá práca na tomto poli bola zavrhnutá, keď prím hraje povrchnosť, nekoncepcnosť,

K májovému číslu Zberateľa

nenáročnosť a nepochopenie jedného z účelov poštovej známky, reprezentácie krajiny, ktorá ju vydáva. Povešť vydavateľa je pošramotená a zatiaľ ťažko počítať s nejakým ďalším ocenením pre slovenskú známku.

V redakcii sme sa po presťahovaní už skonsolidovali, máme aj novú e-mailovú adresu, ktorou sme si zabezpečili lepší prístup k informáciám aj kontakt s autormi a dopisovateľmi. V nových podmienkach sme stanovili aj návštevné hodiny v redakcii. Všetky tieto oznamy uvádzame na druhej strane.

Naším najbližším cieľom je rozšíriť okruh autorov, pretože niektoré tematické príspevky na pokračovanie sa skončili a žiada sa priniesť aj niečo nové.

Koncom mesiaca sa v priestoroch bratislavskej Incheby otvárajú brány Medzinárodného zberateľského veľtrhu, na ktorom sa presvedčíme o rozsahu zberateľstva, a dúfame, že bude aj inšpiráciou na napísanie príspevkov z ďalších zberateľských oblastí. Ak sa na týchto zberateľských dňoch zúčastníte, radi vás privítame v našom stánku.

Ale teraz k obsahu májového čísla. V pokračovaní pútavého príspevku Eleny Minarovičovej z histórie predmincových platidiel sa dozvieme, čo všetko bolo kedysi platidlom. Numizmatikov zaujme tiež príspevok o falšovaní mincí na našom území. Ďalej sa v dnešom čísle stretnete už so 17. pokračovaním Malej školy filatelie od Štefana Plišku, tentokrát o poštových pečiatkach. M. Pekárová v 3. časti o zaniknutých kúpeľoch venuje pozornosť kúpeľom v Sobranciach a Vyhniciach. V pokračujúcich ohlasoch na problematiku zaradenia "modrého Štefánika" do katalógov sa do diskusie zapojil aj O. Földes. V dnešnom čísle uverejňujeme prvú časť jeho príspevku. Nechýba tiež ďalší zaujímavý príspevok z poštovej histórie od M. Bachratého - o dôvode použitia doplatných známok na poštovom lístku. Telekartistov poteší príspevok M. Jobeka o futbalových majstrovstvách Európy. A potom sú tu tradičné rubriky o našich nových známkach, aj o známkach našich susedov, pečiatkach a pokračovanie našej súťaže. A snád vás zaujme aj rozšírená ponuka firmy Zberateľ.

Dúfame, že z pestrej ponuky si opäť niečo vyberiete a časopis bude aj naďalej vaším verným spoločníkom.

Vaša redakcia

ZBERATEĽ®

Ročník XI. - 2005 • Číslo 5 • Cena 49 Sk

Z OBSAHU / CONTENTS / INHALTS

- **Z noviniek našich susedov** / Some new items of our neighbours / Aus Neuheiten unserer Nachbarn (6-8)
- **M. Bachratý: Ďalší oriešok s doplatným** / Another problem with postage-due / Weiteres Problem mit Nachgebür (10-11)
- **I. Lužák: Írski nositelia Nobelovej ceny za literatúru** / Irish Nobel prize winners in literature / Literaturnobelpreisträger aus Irland (11)
- **J. Hunka, M. Soják: Falšovanie mincí v Turni – Žihľavovej jaskyni** / Coin forgeries in Turňa – Žihľavová cave / Münzenfälschungen in Turňa – Žihľavová Höhle (12-13)
- **M. Jobek: Malé okienko telekartistu (85)** / Short column of a phonocard collector / Kurz über die Telephonkarten (14-15)
- **O. Földes: Je „Snem“ prvou známkou Slovenska (1)** / Is "National assembly" the first postage stamp of Slovakia (1) ? / Ist der „Landtag“ die erste Briefmarke der Slowakei (1)? (16-18)
- **Š. Pliško: Malá škola filatelie – Poštové pečiatky** / Short course of philately – Postmarks / Grundsichule der Philatelie – Poststempel (26-28)
- **M. Pekárová: Zaniknuté kúpele na historických pohľadniciach (2)** / Died-out spas on historical picture postcards (2) / Untergangene Bäder auf den historischen Ansichtskarten (2) (28-29)
- **E. Minarovičová: Zajímavosti z histórie predmincových platidiel (2)** / Interesting facts from history of pre-coins means of payment (2) / Interessante Fakte aus der Geschichte bevor Münzen als Zahlungsmittel benutzt wurden (2) (30-31)
- **Zberateľské state** / Collectors' articles / Sammlerbehandlungen / Z. Raduška: O čom hovoria známky anglických kolónií / What say postage stamps from British colonies / Was sagen die Briefmarken der Britischen Kolonien

ZBERATEL®

Mesačník pre filatelistov, numizmatikov, filokartistov, zberateľov telefónnych kariet a iných predmetov zberateľského záujmu

■ **Vydavateľ:** Firma ZBERATEL, Bratislava. Registračné číslo časopisu: MK 1188 / 95 zo dňa 1. 2. 1995 | ISSN 1335-8693

■ **Adresa redakcie:** ZBERATEL, Račianska 17, 831 02 Bratislava, ☎ 02/44 250 149, e-mail: zberatel.redakcia@chello.sk

■ **Redakčná rada:** RNDr. Milan Antala, dr. Ondrej Földes, Ing. Marian Jobek, Ing. Miroslav Gerec, PhDr. Elena Minarovičová (predsedníčka), Mgr. Antónia Paulinyová, RNDr. Michal Zika a dr. Severín Zubec (čestný predseda).

■ **Redakcia:** Ing. Peter Malík, PhD. - šéfredaktor, Anton Kulhánek - člen redakcie, Martina Ďurkáčová - grafická úprava, RNDr. Milan Antala - jazyková úprava, Mgr. Pavol Ondráška - preklad do angličtiny.

■ **Cena a predplatné:** Cena za jeden výtlačok 49 Sk. Pri odbere 11 ks a viac vydavateľ poskytuje 20% zľavu. Celoročné predplatné na rok 2005 (vrátane poštovného): Pre abonentov zo Slovenskej republiky 490 Sk, s prílohami 550 Sk, pre abonentov z Českej republiky 922 Sk (740 Kč), s prílohami 982 Sk (785 Kč), pre abonentov z ostatnej Európy 1086 (28 €), s prílohami 1165 Sk (30 €), pre abonentov zo zámorských krajín 1350 Sk (47 USD), s prílohami 1490 Sk (52 USD).

■ **Zaslanie príspevkov a inzerátov:** Články napísané strojom, na počítači (PC formát WORD) zaslané elektronickou poštou, na počítačových disketách alebo čitateľne napísané ručne. Obrazové podklady na ilustráciu formou zapožičania originálov na základe dohody, elektronickou cestou naskenovaných obrázkov (formát BMP, JPG alebo TIF, min. 300 dpi) alebo zaslaním kvalitnej reprodukcie.

Redakcia si vyhradzuje právo uverejniť aj príspevky, z ktorých obsahom sa nestotožňuje. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

■ **Tlač:** Tlačiareň KOMPRINT, Borinská 8, 841 03 Bratislava 47, ☎ 02/6446 2403, fax: 02/6446 2404, e-mail: komprint@mail.eurotel.sk, www.komprint.com

■ **Číslo 05/2005:**
Redakčná uzávierka 29. apríla 2005
Do tlače zadané 9. mája 2005
Dátum vydania 16. mája 2005

INFORMÁCIE O SLUŽBÁCH ZBERATEĽA

INZERÁTY

Cena jedného aj začatého riadku inzerátu je 20 Sk. Za zvýraznenie rámečkom účtujeme príplatok 35 Sk. Na trikrát opakovaný inzerát poskytujeme 30%-nú zľavu. Abonent čiasopisu majú v každom čísle prvých 5 riadkov inzerátu zdarma. Úhradu inzerátu, resp. potvrdenku o úhrade treba zaslať na adresu redakcie najneskôr so znením inzerátu. V záujme uverejnenia presného znenia inzerátov žiadame ich písať na stroji (počítači) alebo čitateľne palíčkovým písmom. Za obsah zodpovedá podávateľ, inzeráty vecne neupravujeme a uverejňujeme ich v došlom poradí.

KOMERČNÉ INZERÁTY A REKLAMY

Cenu za uverejnenie plošných komerčných inzerátov a reklám na vnútorných čiernobielych stranách podľa dodaných predloh účtujeme podľa požadovanej veľkosti plochy:

Celá strana A5 (128 x 180 mm)	3 200 Sk
Polovica strany A5 (128 x 90 mm)	1 900 Sk
Štvrtina strany A5 (64 x 90 mm)	1 000 Sk
Jedna osmina strany A5 (64 x 45 mm)	550 Sk

Pokiaľ nie je dohodnuté inak, redakcia si vyhradzuje právo rozhodnúť o mieste uverejnenia reklamy v časopise. Grafickú úpravu reklám, uverejnenie reklám na farebnej strane a iné neštandardné požiadavky, účtujeme podľa osobitného sadzovníka alebo na základe dohody.

OZNAMY O PODUJATIACH

Informácie nekomerčného charakteru o výmenných schôdzkach, burzách a zberateľských stretnutiach sú uverejňované bezplatne.

PONUKA FIRMY ZBERATEL

V tejto rubrike ponúkaný materiál možno zakúpiť v predajni ZBERATEL, Račianske mýto 1/D, 831 02 Bratislava, ☎ 0911 250149, e-mail: zberatel@chello.sk, v dňoch pondelok až piatok od 10.00 do 18.00 hod. Ponúkaný materiál možno objednať aj písomne, prípadne telefonicky. K cenám firma účtuje poštovné a balné. Ceny ponúkaných materiálov platia (pokiaľ nie je uvedené inak) vždy len do vydania ďalšieho čísla časopisu Zberateľ. Všetkým abonentom časopisu firma poskytuje na ponúkaný tovar zľavu vo výške 5 %.

PLATBY ZO ZAHRANIČIA

za predplatné časopisu Zberateľ a za objednaný materiál
- z Českej republiky: na účet Anton Kulhánek, číslo účtu 147 1883 123/0800, Česká spořitelna, pobočka Trutnov
- z ostatných štátov Európy a Zámoria: na účet Anton Kulhánek-Zberateľ, číslo účtu 0170170280/0900, Slovenská sporiteľňa, a.s., Bratislava, IBAN: SK66 0900 0000 0001 7017280 BIC: GIBASK BX

➔ **Oznamy firmy ZBERATEL**

Od 1. marca 2005 sme na Račianskom mýte 1/D v rovnakých otváracích hodinách ako doteraz.

☎ novej predajne 0911 250 149, e-mail zberatel@chello.sk

Redakcia Zberateľa je na pôvodnej adrese Račianska 17, ☎ 02/44 250 149, e-mail zberatel.redakcia@chello.sk návšteva redakcie v utorok 11.00 – 16.00 hod., iný termín po dohode.

Piatok 27. mája 2005 nás nájdete v stánku na Bratislavských zberateľských dňoch v Inchebe, predajňa na Račianskom mýte bude zatvorená.

NOVÉ SLOVENSKÉ POŠTOVÉ ZNÁMKY A INÉ ZBERATEĽSKÉ MATERIÁLY

■ EUROPA 2005 - Gastronómia

Slovenská pošta, a. s., vydala 22. 4. 2005 príležitostnú poštovú známku „EUROPA 2005 – Gastronómia“ v nominálnej hodnote 19 Sk.

Na známke je krajec chleba v tvare mapy Slovenska a soľníčka.

Známku rozmerov 44 x 28 mm vrátane perforácie (na šírku) vytlačila viacfarebnou ofsetovou technikou

tlačiareň Walsall Security Printers Ltd., - CARTOR, Francúzsko, na tlačových listoch s 8 známkami.

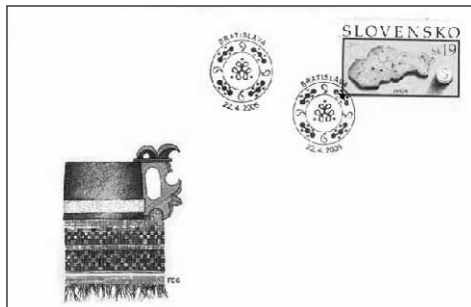
Súčasnne bola vydaná obálka

prvého dňa vydania vrátane pečiatky prvého dňa vydania s domicilom Bratislava. Na FDC je zobrazený črpák. Autorom rytiny FDC je Jana Viktorová. FDC vytlačila technikou ocelotlač z plochej dosky tlačiareň TAB, s.r.o., Bratislava. Autorom výtvarných návrhov emisie je Karol Prudil. Známková číslo 353.

V závislosti od prírodného prostredia Slovenska prevažnú časť stravy jeho obyvateľov v minulosti tvorili rastlinné a mliečne produkty. Mäso v nej pôvodne nehralo významnejšiu úlohu. Pre slovenskú stravu bola typická predovšetkým kyslá chuť jedál. Sladké jedlá sa konzumovali menej, a väčšinou len príležitostne. Z hľadiska spôsobu prípravy jedál, väčší podiel tvorili varené než pečené jedlá. Za posledných dvesto rokov vývoj slovenskej stravy ovplyvnilo rozšírenie nových poľnohospodárskych plodín – zemiakov, kukurice a cukrovej repy, zdokonalenie mletia obilia a obchod.

Z rastlinných produktov základnými jedlami obyvateľov Slovenska boli chlieb, varené cestoviny, kašovité, zeleninové a zemiakové jedlá, polievky, omáčky, rozličné druhy koláčov. Veľká úcta sa vždy prejavovala chlebu. Najznámejším zvykom spojeným s chlebom je ponúkanie vizitných hostí chlebom a soľou. Najznámejšou a najtypickejšou varenou cestovinou slovenského etnika sú halušky. Najzaujímavejšou zeleninou je oddávna kapusta, najmä

v kyslej kvasenej forme. Pre mliečne produkty slovenskej stravy sú špecifické ovčiarne pastierske

výrobky – ovčie syry, bryndza, oštiepky a parenice a mliečny nápoj žinčica.

Medzi nápojmi k najstarším druhom patrí medovina. Alkoholické nápoje v slovenskej strave charakterizujú najmä pálenky zo sliviek a borievok.

Známkou svojím stvárnením charakterizuje základnú potravinu slovenskej stravy – chlieb a v spojitosti so soľou súčasne symbol pohostinnosti.

■ NL: Europa 2005 – Gastronómia

Slovenská pošta, a. s., vydala 22. 4. 2005 nálepku list k príležitostnej poštovej známke Europa 2005 - Gastronómia.

Na nálepnom liste je poštová známka emisie Európa 2005 - Gastronómia.

Nálepny list symbolizuje prestretý obrus s potravínami. V hornej časti nálepneho listu je umiestnené logo Slovenskej pošty.

Autorom výtvarného návrhu nálepneho listu je Karol Prudil. Nálepny list vytlačila ofsetovou technikou tlačiareň KNÍHTLAČ, Zohor. Cena nálepneho listu je 24 Sk.

■ PaL: Solidarita s Áziou

Slovenská pošta, a. s., vydala 31. 3. 2005 pamätný list k príležitostnej poštovej známke „Solidarita s Áziou“.

Na pamätnom liste je poštová známka emisie „Solidarita s Áziou“ s príležitostnou pečiatkou s domicilom pošty Bratislava 1.

Motívom prítláče na pamätnom liste je portrét smútiacej ženy.

Autorom výtvarného návrhu pamätného listu a príležitostnej pečiatky je Štefan Kubovič. Pamätný list vytlačila ofsetovou technikou tlačiareň KNÍHTLAČ, Zohor.

■ Bratislavský mier

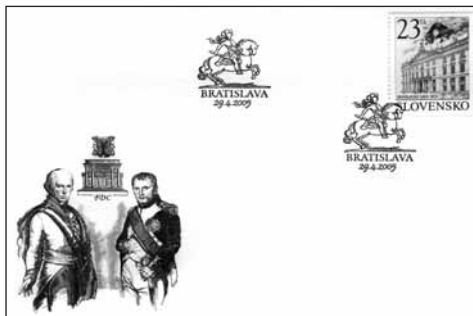
Slovenská pošta, a. s., vydala 29.4.2005 výplatnú poštovú známku „Bratislavský mier“ v nominálnej hodnote 23 Sk.

Na známke je zobrazený Primaciálny palác v Bratislave, v ktorom bola v roku 1805 podpísaná mierová dohoda medzi Napoleonom a rakúskym cisárom Františkom II. Nad palácom je portrét Napoleona.

Známku rozmerov 26,5 x 34 mm vrátane perforácie (na výšku) vytlačila viacfarebnou ofsetovou technikou tlačiareň Walsall Security Printers Ltd. - CARTOR, Francúzsko, na tlačových listoch s 50 známkami.

Súčasne bola vydaná obálka prvého dňa vydania vrátane pečiatky prvého dňa vydania s domicilom Bratislava. Pečiatka zobrazuje žetón vydaný pri príležitosti podpísania Bratislavského mieru. Na FDC je zobrazený cisár František II. a Napoleon. Autorom rytiny FDC je Arnold Feke. FDC ocelotlačou z plochej dosky vytlačila tlačiareň TAB, s. r. o., Bratislava. Autorom výtvarných návrhov emisie je akad. mal. Peter Augustovič. Znáмка č. 354

Víťazstvo v bitke pri Ulme 17. októbra 1805 otvorilo Napoleonovi cestu do Strednej Európy, do cisárskej Viedne, ktorú obsadil v noci z 13. na 14. novembra. Jeho ďalší postup na východ mala zastaviť bitka na Morave, neďaleko Slavkova (Austerlitz). Ale aj tam Napoleonova armáda 2. decembra 1805 zvíťazila nad spojenými vojskami posledného rímskoneemeckého a súčasne prvého rakúskeho cisára Františka a ruského cára Alexandra. Bola to už druhá prehra cisára Františka II., ktorý bol aj českým a uhorským kráľom. Hoci Uhorsko sa snažilo byť vo vojnách s Napoleonom nezávislým, porážka pri Slavkove katastrofálne zasiahla aj toto kráľovstvo a obzvlášť jeho bývalé sídelné a korunovačné mesto Prešporok (dnes Bratislava). Napoleon mohol teraz Európe neobmedzene diktovať svoju vôľu a túto možnosť aj náležite využil. Do mierovej dohody dal prostredníctvom svojich zástupcov a vyjednávačov zapracovať pre cisára Františka ponižujúce podmienky. Na základe podmienok zmluvy sa mala politická mapa vtedajšej Európy úplne zmeniť. Vyjednávania trvali necelý mesiac. Výsledný text podpísali zástupcovia oboch cisárov, knieža Charles Maurice Talleyrand-Périgord za Napoleona, knieža Johann von Liechtenstein a gróf Ignác Gyulai za Františka II. dňa 26. decembra 1805 v Prešporoku, v zimnej rezidencii ostrihorského arcibiskupa. Objekt, všeobecne známy ako Primaciálny palác, je dnes radnicou hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava. Podpi-

som dokumentu prišiel cisár František II. o vplyv na ďalší vývoj v nemeckých krajinách. Bavorsko a Württembersko sa stali kráľovstvami, ktoré mali stáť v budúcnosti na strane cisára Napoleona. Rakúsko stratilo všetky svoje územia v Taliansku, Dalmácii, Tirolsko, Vorarlberg. Republika Batavia (Nizozemsko) a Republika Helvetia (Švajčiarsko) boli uznané za nezávislé štáty. Mier netrval dlho. Už v roku 1809 sa Napoleon so svojou armádou vrátil s úmyslom dobyť Prešporok a pokoriť Františka, s ktorého dcérou Máriou Lujzou sa neskôr, roku 1810, oženil.

■ Svetový rok fyziky – Dionýz Ilkovič

Slovenská pošta, a. s., vydala 16. 5. 2005 príležitostnú poštovú známku „Svetový rok fyziky – Dionýz Ilkovič“, v nominálnej hodnote 18 Sk. Znáмка zobrazuje blesk – prírodný úkaz, ktorý prebieha na základe fyzikálnych zákonov.

Znáмку rozmerov 34 x 27mm vrátane perforácie (na šírku) viacfarebnou ofsetovou technikou vytlačila tlačiareň Walsall Security Printers Ltd., - CARTOR, Francúzsko, na tlačových listoch s 50 známkami.

Súčasne bola vydaná obálka prvého dňa vydania vrátane pečiatky prvého dňa vydania s domicilom Bratislava. Na pečiatke je podpis Dionýza Ilkoviča. Na FDC je zobrazený významný slovenský fyzik Dionýz Ilkovič, ktorý sa preslávil svojou rovnicou pre polarografické difúzne prúdy. Autorom rytiny FDC je Jaroslav Tvrdoň. FDC ocelotlačou z plochej dosky vytlačila tlačiareň TAB, s.r.o., Bratislava.

Autorom výtvarných návrhov emisie je akad. mal. Zdeno Brázdil. Znáмка č. 355

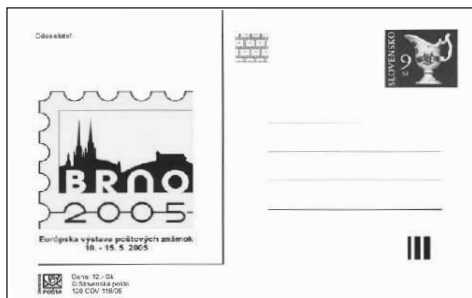
V decembri roku 2000 sa konal v Berlíne Svetový kongres fyzikálnych spoločností. Viac než štyridsať fyzikálnych spoločností z celého sveta, ktoré sa na kongrese zúčastnili, schválili návrh, aby rok 2005 bol deklarovaný ako Svetový rok fyziky. Tento návrh bol prijatý a deklarovaný v roku 2003 UNESCO a v roku 2004 tak spravilo aj OSN. Hlavným dôvodom bolo 100. výročie napísania legendárnych vedeckých článkov Albertom Einsteinom (v roku 1905 - „annus mirabilis“). Tieto články sa stali základom troch oblastí fyziky: teórie relativity, kvantovej teórie a teórie Brownovho pohybu. Tieto články úplne ovplyvnili dovtedajšie chápanie sveta. Einsteinove revolučné myšlienky sa týkali základných otázok, ako je existencia atómov, podstata svetla a predstava o priestore, energii a hmote.

Cieľom tohto roka je tiež prostredníctvom pripomenutia si Alberta Einsteina, nositeľa Nobelovej ceny za fyziku, svetoznámej osobnosti a zároveň najslávnejšieho fyzika a mysliteľa dvadsiateho storočia, zvýšiť záujem verejnosti o fyziku a jej porozumenie. Fyzika hrá dôležitú úlohu v rozvoji vedy a technológií a má obrovský vplyv na celkovú životnú úroveň spoločnosti.

■ PL: Brno 2005

Slovenská pošta, a. s., vydala 10. 5. 2005 príležitostný poštový lístok s natlačenou známkou Holíčska fajansa v nominálnej hodnote 9 Sk a prítlačovým motívom „Brno 2005“.

V ľavej časti príležitostného poštového lístka je umiestnená prítlač loga Európskej výstavy poštových známok Brno 2005.

Poštový lístok je vytlačený na bielom ofsetovom papieri gramáže 160 g/m² s hologramom a ofsetom ho vytlačila tlačiareň PROMPT, tlačiareň cenín, a. s., Bratislava.

Predajná cena príležitostného poštového lístka je 12 Sk. (z podkladov SP spracoval -pem-)

Z NOVINIEK NAŠICH SUŠEDOV

UKRAJINA: Slobodná Ukrajina 2004, EUROPA

Ukrajinská pošta vydala 31. 1. 2005 známku pripomínajúcu politické udalosti v novembri a decembri 2004, ktoré znamenali významný úspech v demokratizácii krajiny. Na známke je fotografia Pobedynského s pohľadom na

manifestáciu občanov demonštrujúcich proti vláde prezidenta Kučmu a sfašovaniu výsledkov volieb. Znáмка má pripomenúť udalosti, ktorých dramatický vývoj začal večer 25. 11. 2005 manifestáciou na Majdane (námesť?) Nezavislosti, keď sa na stranu opozície pridali predstavitelia Bezpečnostnej služby Ukrajiny; pracovníci televízie sa rozhodli nevysielat správy, ktoré nezodpovedajú pravde, od niektorých veliteľov armády bolo počut vyhlásenia, že odmietajú vystúpiť proti vlastnému ľudu. Nasledujúci deň Viktor Juščenko ako predseda Výboru národnej spásy zostavil svoj kabinet so sídlom priamo na Majdane Nezavislosti, množia sa demonštrácie a iné formy revolty obyvateľstva. V záujme toho, aby nedošlo ku krviprelievaniu, v noci sa stretávajú pri okrúhľom stole prezident Kučma, Juščenko a ďalší čelní predstavitelia štátu a opozície, kde bola zostavená komisia na preskúmanie regulárnosti volieb. Nasledujúci deň, 27. 11. 2004, Ukrajinský parlament vyhlásil prezidentské voľby za neplatné a vyjadril nedôveru Ústrednej volebnej komisii. Vývoj pokračoval zložitými rokovaniaми vrátane zahraničných. Tretieho decembra Najvyšší súd Ukrajiny rozhodol o opakovaní druhého kola volieb, ktoré sa uskutočnilo 28. 12. 2004 a v ktorom bol zvolený Viktor Juščenko za prezidenta Ukrajiny. Tieto udalosti pripomína známka hodnoty 45 k, ktorá bola vydaná v malých PL so 7 známkami a jedným kupónom. Na kupóne je nápis Inaugurácia prezidenta Ukrajiny a na PL sú ďalšie nápisy i ochranné prvky ■ K tohtoročnému spoločnému emisnému radu EUROPA, ktorý je tematicky zameraný na gastronómiu, Ukrajinská pošta vydá 20. 5. 2005 dve súťažou vyhotovené známky. Na známkach

je vyobrazená misa s ukrajinským borščom a potraviny, z ktorých sa varí (kapusta, cvikla, rajčiny, mrkva, paprika, cesnak, cibula...). Pekný obraz umocňuje vyšívaná dečka s ľudovými motívmi. Známkami majú nominálnu hodnotu 2,61 a 3,52 UAH. Známkami boli vytlačené v PL so 16 známami (8 dvojíc) so širokým okrajom, na ktorom je striedavo text EUROPA a zoznam surovín, ktoré sú potrebné na uvarenie ukrajinského boršču. (obr. na 1. str. obálky)

Maďarsko: Zodiac, Deň divadla

Astrologické znamenia zohrávali veľkú úlohu už v gréckej mytológii a charakterizovanie hlavných povahových vlastností podľa narodenia v jednotlivých znameniach sa zachovalo do dnešných dní. Dokonca sa dá povedať, že sa teší stále väčšej obľube, čo sa odzrkadľuje aj v známkovej tvorbe mnohých krajín. Začiatkom tohto roka (3. 1. 2005) aj Maďarská pošta vydala PL rozmerov 138 x 133 mm s 12 známami s jednotlivými **astrologickými znamienami**. Výtvarné návrhy vyhotovila Krisztína Rényi kolorovanou perokresbou. Všetky známky majú rovnakú

nominálnu hodnotu 50 Ft a vydané boli v náklade 150 tisíc kusov ■ Vydaním príležitostnej známky Maďarská pošta pozdravila Svetový deň divadla. Iniciatíva na ustanovenie tohto dňa bola predložená v roku 1961 vo Fínsku, ku ktorej sa pridali ďalšie škandinávské krajiny, a v roku 1962 v priebehu festivalu „Divadlá národov“ bol 27. marec vyhlásený za **Svetový deň divadla**. Pri tejto príležitosti sa konajú

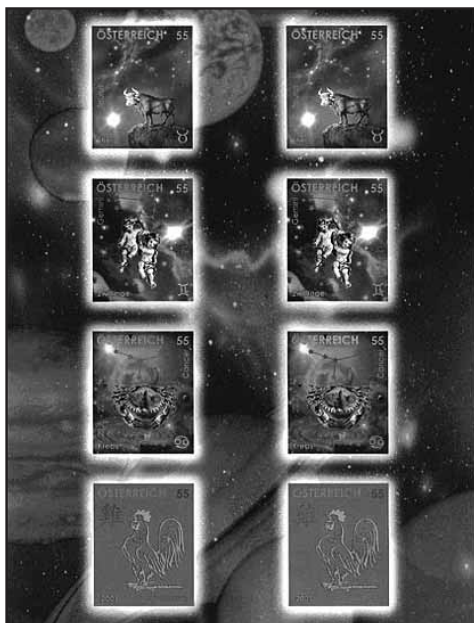

osobitné divadelné predstavenia, prednášky alebo konferencie. Taktiež vznikla tradícia, keď každoročne sa v Svetovému dňu divadla niektorý významný divadelný umelec, spisovateľ alebo režisér napíše prevolanie, ktoré sa preloží do 20 jazykov a prednesie v divadlách a uverejní aj v médiách. Takéto prevolanie napísal Jean Cocteau, Arthur Miller, Laurence Olivier, Pablo Neruda, Eugene Ionesco a iní. Na známke je silueta herca (herečky) na scéne, ktorá prijíma potleskom prejavené uznanie divákov. Autorom návrhu na známku je Péter

Berky. Má hodnotu 50 Ft a bola vydaná 21. 3. 2005 v náklade 200 tisíc ks v PL po 50 ks známok.

RAKÚSKO: Astrologické znamenia

Na poštových známkach sa čoraz častejšie stretávame s astrologickými znameniami. Medzi verejnosťou sa tieto známky stretávajú s podobnou obľubou ako príležitostné emisie k vianočným a veľkonočným sviatkom alebo rôzne blahoprajné známky vrátane „Valentínok“.

Zrejme má niečo do seba pozdrav, keď je vyfrankovaný známkou so znamením, v ktorom sa adresát narodil. Rakúska pošta vydala 21. 4. 2005 zaujímavý známkový zošitok, v ktorom sú „naše“ znamenia troch mesiacov (Býk, Blíženci, Rak) spolu s tohtoročným čínskym lunárnym znamením Kohúta. Zošitok obsahuje 8 samolepiacich známok, dve z každého znamenia. Autorom výtvarného návrhu je Hannes Margreiter. Všetky známky majú nominálnu hodnotu 0,55 € a zošitky boli vydané v náklade 100 tisíc kusov.

Ochranca sv. Florián

Podľa ľudového podania kedysi mládenec menom Florián dokázal malým vedrom uhasiť požiar v horiacom dome. Správa o jeho schopnosti sa medzi obyvateľstvom rýchlo rozšírila a koncom stredoveku sa na Floriána obracali so žiadosťami o pomoc pri požiaroch. Začal byť uctievaný ako svätý a stal sa patrónom hasičov, ale aj hrnčiarov,

kominárov, varičov mydla a ďalších remeselníkov. V Rakúsku sv. Florián požíva veľkú úctu a pri príležitosti 1700. výročia jeho úmrtia bol menovaný za zemského patróna Horného Rakúska. Na známke vydané 4. mája 2005 podľa návrhu Marie Schulzovej je zobrazená plastika sv. Floriána. Známkou hodnoty 0,55 €

vyril Robert Trsek a bola vydaná v náklade 1 mil. kusov.

60 rokov oslobodenia Mauthausenu

Rakúsko vydalo 6. mája 2005 známku hodnoty 0,55 € pripomínajúcu 60. výročie oslobodenia koncentračného tábora Mauthausen. Smutne preslávený tábor plnil funkciu likvidácie väzňov ťažkou prácou a bezohľadným zaochádzaním dozorcov SS. Autor výtvarného návrhu a zároveň aj rytiny na známke zobrazil povestných 186 smrtonosných schodov, ktorými väzni museli každý deň prejsť cestou na ťažké práce do kameňolomu. Piateho mája 1945, keď americké jednotky tábor oslobodili, sa dožila sotva polovica väzňov.

Pápež Ján Pavol II.

Po skončení pozemskej púte Svätého Otca pápeža Jána Pavla II. 2. apríla 2005 vo veku 84 rokov Rakúska poštová správa reagovala pohotovým vydaním príležitostnej známky s jeho portrétom. Známkou hodnoty 1,00 € bola vydaná 14. 4. 2005 v náklade 1 mil. kusov. Návrh známky vypracoval Peter Sinawehl a vyril Kurt Leitgeb. Jedna z najvýznamnejších osobností nielen kresťanstva, ale aj moderných dejín, je na známke zobrazená portrétom zakomponovaným do symbolického kríža.

POLSKO: Rozprávkový svet H. Ch. Andersena

Dvesté výročie narodenia dánskeho spisovateľa – predovšetkým autora nádherných rozprávok – Hansa Christiana Andersena (1805-1875) Poľská poštová správa pripomenula 15. 3. 2005 vydaním dvoch známok. Andersen sa narodil v chudobnej rodine v meste Odense, ale jeho „život bol vlastne rozprávka, v ktorej sa striedali beznádej s nádejou, smútok s radosťou, neprežitá láska s hlbokým priateľstvom, nepochopenie s uznaním a konečne s vďačnosťou tých, pre ktorých písal, a so slávou, po ktorej toľko túžil“ (J. Marek). V detstve bol očarený rozprávkami, ktorý mu rozprával otec a babička. Tento rozprávkový svet potom realizoval vo svojom bábkovom divadle recitovaním a spevom. Pre praktické zamestnania nemal zmysel, a tak odovčená matka štrnásťročného Hansa púšťa do sveta, aby sa mohol splniť jeho sen stať sa hercom. Neuspel však ani ako herec, ani tanečník, ani ako spevák a životom sa boril s veľkými ťažkosťami. Nakoniec získal mecenáša, ktorý mu pomohol dostať sa na univerzitu. Začal písať divadelné hry, ale ani s nimi neuspel. Rovnako ani s písaním básní. Potom napísal dva romány i libreto k opere Kristínka. V roku 1835 začal vo voľnom čase písať prvé rozprávky. Boli vydané, ale nestretli sa s veľkým ohlasom. Až v roku 1837 rozprávkami Malá morská víla a Cisárove nové šaty získal popularitu a verejné uznanie. Potom nasledovali ďalšie rozprávky, ktorými sa preslávil na celom svete, a ktoré sa stali obľúbenými nielen medzi deťmi, ale aj medzi dospelými. Z nich spomeniem rozprávku o pastierikovi prasiat, o hlúpom Janovi, o princeznej na hrášku alebo o Snehovej kráľovnej.

Na poľských známkach sú námety z dvoch Andersenových rozprávok: Snehová kráľovná a Malá morská víla. Autorkou výtvarných návrhov je A. Sobczynska. Obe známky majú rovnakú hodnotu 1,30 Zl a boli vydané v náklade 500 resp. 600 tisíc kusov v PL po 20 ks známok. spracoval **-vkn-**

Chyba v pečiatke vlakovej pošty

Povestný tlačový škriatok sa zrejme nevyhýba žiadnej príležitosti, kde môže svojím pričinením spôsobiť jazykovú skomoleninu, inotaj či len optickú chybičku. Je prítomný aj v textoch denných pečiatok poštových úradov (z nedávnej doby je známa napr. pečiatka RIMAVSKÁ SOBOVA) a v textoch strojových propagačných pečiatok, ktorých nálezy spôsobujú filatelistom potešenie a poskytujú zaujímavé spostenie zbierky. Usalašil sa však aj v pečiatke vlakovej pošty č. 907 ZVOLEŇ – BAŇSKÁ BYSTRICA / Č.S.P., avšak nie vo forme nadbytočných mäkkeňov a džňň v názve oboch koncových staníc vlakovej pošty (tie sú skôr úmyslom českého rytača alebo zadávateľa výroby pečiatky, ktoré však možno pripísať neustálenému slovenskému pomenovaniu mnohých obcí na Slovensku v poprevratovom období), ale v tvare počiatočného písmena Z, ktoré je zrkadlovo obrátené, takže pri troške fantázie by sme

mohli čítať „SVOLEN“. To už nemá s českým prepisom pomenovania Zvolena nič do činenia, škriatok zrejme využil chvíľkovú nepozornosť či prepracovanosť

rytača (ani sa niet čo čudovať, veď začiatkom dvadsiatych rokov bolo potrebné urýchlene vyryť tisíce pečiatok ako náhradu za dovtedy používané rakúske či uhorské). Zmienku o tejto chybe v pečiatke som nenašiel vo Votočkovej Monografii (17. diel), ani si nepamätám, že by bola publikovaná v periodickej filatelistickej tlači. Pečiatka tejto vlakovej pošty nie je príliš bežná, ide o pomerne krátku trať a na podávanie zásielok bola využívaná zrejme hlavne v malých stanicach ležiacich medzi koncovými stanicami (pohľadnica je datovaná 15. 11. 1925 v Sliachi). J. Tekeľ ju vo svojom prehľade (Merkur 4/2003) uvádza ako dosiaľ nepotvrdený reálnym nálezom. Podľa Monografie sa pečiatka používala od roku 1919 do roku 1926 a možno teda predpokladať, že v tejto podobe aj „dožila“.

Miroslav Bachratý

M. R. Štefánik na príležitostných poštových pečiatkach

Najväčší počet príležitostných poštových pečiatok venovaných slovenským osobnostiam sa viaže k menu Milana Rastislava Štefánika. V zbierkach Poštového múzea v Banskej Bystrici je celkovo 20 pečiatok s námetom tohto politika, diplomata, vojaka a vedca.

Najstaršia pečiatka z muzeálnej zbierky venovaná Štefánikovi pripomína Národné plachtárske preteky na Štefánikovu počesť. Konali sa v Banskej Štiavnici 12. mája 1935.

Dátum 13. 9. 1935 a domicil Bratislava má pečiatka vydaná k prvému ročníku memoriálu Slovenského aeroklubu M. R. Štefánika.

Presne o rok pošta používala pečiatku k II. ročníku memoriálu.

Pečiatka z Komárna z 13. augusta 1938 pripomína dislokáciu sibírskeho pešieho pluku, ktorý dostal Štefánikovo meno. Pečiatka zo Šurian s dátumom 4. mája 1946 sa používala pri odhalení Štefánikovho pomníka, pochádzajúceho z roku 1934.

Potom sa Štefánikovo meno vytratil z poštových pečiatok na plných 22 rokov. Až 5. mája 1968 si poštový úrad v Brezovej pod Bradlom uctil Štefánikovu pamiatku pečiatkou k 49. výročiu jeho tragického skonu.

Pečiatka z Brezovej pod Bradlom z 3. mája 1969 k okrúhlemu výročiu bola opäť nadhľad bodkou za témou Štefánik.

V pečiatke na obálke prvého dňa známky vydané 4. mája 1969 (Pof. č. 1765) s domicilom Brezová pod Bradlom sú len štylizované iniciály jeho mena (MRŠ).

V roku 1990 sa objavuje v Brezovej pod Bradlom pečiatka pripomínajúca Štefánikovu smrť. V tom istom roku si obyvatelia Brezovej pod Bradlom uctili 110. výročie jeho narodenia príležitostnou pečiatkou z 21. júla s obrazom rodných Košarísk.

Štefánikovi ako letcovi vzdala hold Bratislava prostredníctvom svojho letiska, ktoré nesie od 21. júla 1993 meno M. R. Štefánika. Pošta zareagovala pečiatkou s totožným dátumom.

Tragédiu, ktorá sa stala 4. mája 1919 nad Ivankou pri Dunaji si po 75 rokoch pripomenuli obyvatelia obce, ale aj Brezovej pod Bradlom výtvarne zvládnutými

poštovými príležitostnými pečiatkami.

K skončeniu obnovy Štefánikovej mohly na Bradle sa viaže príležitostná pečiatka z pošty v Brezovej pod Bradlom zo 4. mája 1996. Námet mohly postavené podľa projektu architekta Dušana Jurkoviča je na pečiatke doplnený lípovou ratolesťou.

O dva roky neskôr si spomenuli na úmrte generála Štefánika aj Trnavčania príležitostnou pečiatkou zo 4. mája 1998. Jej námetom je lietadlo CAPRONI, v ktorom M. R. Štefánik zahynul. V roku 1999 sa v Trnave pri spomienke na 80. výročie úmrtia Štefánika používala príležitostná pečiatka obdĺžnikového tvaru so Štefánikovým štylizovaným portrétom. Na príležitostnej pečiatke z 3. mája 2000 je zobrazený ako astronóm.

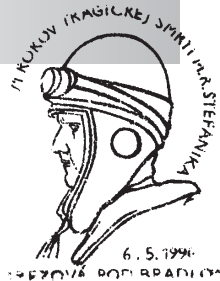
V Trnave používali pečiatku venovanú Štefánikovi 3. mája 2001.

V roku 2003 pri príležitosti vydania slovensko-francúzskej poštovej známky emisie M. R. Štefánik sa používala pečiatka s jeho štylizovaným obrazom v Paríži, a to 3. mája 2003. Pri inaugurácii známky v Modre 3. mája 2003 niesla pečiatka námet mohly M. R. Štefánika. O dva dni neskôr sa používala ďalšia v Trnave.

Medzi príležitostnými pečiatkami minulého roka sú aj pečiatky so štefánikovskou tematikou. V Brezovej pod Bradlom používala pošta 3. mája 2004 s legendou "85. výročie tragickej smrti Gen. M. R. Štefánika".

Pečiatka zo 4. mája 2004 z Trnavy rovnako ako predchádzajúca pečiatka pripomínala okrem výročia tragickej smrti Štefánika aj 80. výročie jeho pamätníka.

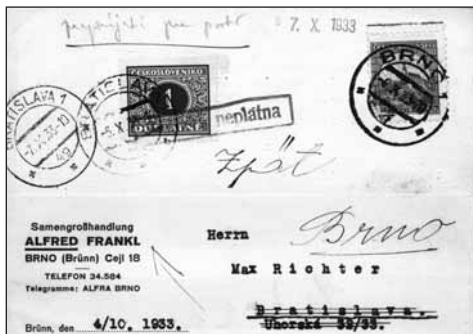
(z podkladov SP spracoval -pem-)

Ďalší oriešok s doplatným

Keď som písal príspevok o neobvyklej príčine doplatného na pohľadnici, uverejnený v marcovom čísle Zberateľa, netušil som, že onedlho budem lúskat ďalší „oriešok“, súvisiaci s doplatným, vyrúbeným na zdanlivo dostatočne vyplatený zásielke.

V tomto prípade ide o bežný lístok z obchodnej korešpondencie, ktorým brnenská firma A. Frankl ponúka bratislavskému obchodníkovi krmivo pre vtáctvo (obr.1). Lístok je vyplatený platnou 50-halierovou známkou vydanou k Pribinovým oslavám v Nitre a opečiatkovaný na pošte BRNO 1 dňa 4. 10. 1933. Po príchode zásielky do Bratislavy bola táto zatažená doplatným vo výške 1 Kč, ktoré je na zásielke zúčtované doplatnou známkou, opečiatkovanou poštou BRATISLAVA 1 dňa 5.10.1933. Keďže však lístok bol podľa platnej tarify vyplatený dostatočne a známka bola platná a neporušená (len ľavý dolný roh sa pred pečiatkovaním prehol naruby), je záhadou, prečo bol lístok zatažený doplatným. Dôvod, pre ktorý pošta žiadala od adresáta doplatné, nie je na zásielke vyznačený a bohvie, či ho poštar dokázal príjemcovi zásielky vysvetliť. Možno áno, ten sa však rozhodol zásielku neprijíť, čo je na hornom okraji vyznačené rukopisnou poznámkou „Neprijaté pre doplatné“. Lístok teda putoval naspäť do Brna, kam bol vyexpedovaný 7. 10. 1933 (odtlačok pečiatky bratislavskej pošty úplne vľavo). Ešte predtým však bola doplat-

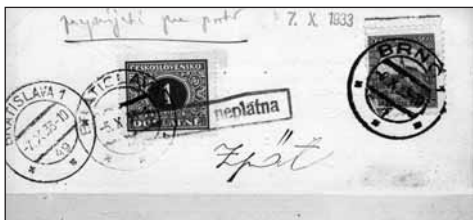
ná známka prepečiatkovaná rámcovou pečiatkou s textom „Známká neplatná“, čím bolo zdokumentované jej tzv. „vyproštenie“, teda nemusela byť zúčtovaná hotovosťou vybranou od adresáta zásielky. Lístok vykonal cestu z Brna do Bratislavy a naspäť bez toho, aby bol doručený známemu adresátovi, pošta z toho nemala okrem poštovného 50 h ani halier, len spústu administratívnej manipulácie so zásielkou.

Kvôli čomu však tento principiálny postoj? Prečo pošta požadovala doplatiť chýbajúcu čiastku 50 h (a teda doplatné vo výške dvojnásobku)? „Pes bol zakopaný“ v adjustácii (úprave) poštového lístka. Odosielateľ totiž

použil pomerne hojne rozšírený druh lístka na obchodnú korešpondenciu s predtlačou, určený na vyplnenie písacím strojom. Z dôvodu jednoduchšej manipulácie, aby sa lístok nemusel vkladat do písacieho stroja dvakrát kvôli napísaniu adresy na prednej strane a označenia na zadnej strane, je rozmer lístka v rozvinutom stave asi o tretinu väčší. V hornej tretine zadnej strany je uvedená adresa odosielateľa i príjemcu zásielky, dolná časť zadnej strany lístka je určená na správu adresátovi (obr.2). Po napísaní celého textu a adresy sa horná

tretina prešla a prilepila celou plochou na prednú stranu lístka. Na prilepenie slúžili dva pásy lepidla, nanesené na oboch častiach – adresovom „štitku“ i lícnej strane zásielky (obr.3). Takáto úprava lístka priniesla iste aj úsporu nákladov za jeho vytlačenie, pretože jednostranná potlač bola určite lacnejšia než obojstranná. A tu sme pri koreni veci. Odosielateľ totiž pozabudol na zlepenie lístka (lep je na oboch častiach neporušený), takže lístok už nezodpovedal svojimi rozmermi definícii poštového lístka (max. rozmery 9 x 14 cm). Možno sa tiež domnievať, že bolo porušené aj ustanovenie poštových pravidiel, v ktorých sa uvádza: „Adresa príjemcova

i odosielateľova smie byť na nálepkách, ktorých rozmer v styku s cudzinou nesmie presahovať 2 x 5 cm. Tiež je dovolené upevňovať na zadnej strane a na ľavej časti prednej strany nálepky a fotografie na veľmi tenkom papieri, avšak len vtedy, ak sú celou plochou prípevnené na lístku“ (Poštová služba výkonná, Praha 1919). Predpokladám totiž, že ustanovenie o nalepení celou plochou na zásielke sa vzťahuje aj na adresu vyznačenú na nálepke.

Dnes sa môžeme len čudovať, čo všetko si všímali poštovní úradníci v tých časoch a obdivovať dôslednosť, s akou postupovali pri vymáhaní „trestného porta“, aj keď išlo o zdanlivo malicherné príčiny. Aj keď pošta

v tomto konkrétnom prípade vzhľadom na duplicitnú prepravu zásielky a množstvo vynaloženej práce na manipuláciu s ňou, „prerobila“, vrátením zásielky odosielateľovi určite našho pedagogicky zapôsobila. Nedostatok v úprave zásielky nielenže ochudobnil poštu o 50 halierov, ale svojim rozmerom mohla zásielka spôsobiť problémy pri manipulácii počas prepravy a triedenia. Možno si to pán Frankl uvedomil a v záujme poriadku i svojho obchodovania sa podobného prehršku nadeľnej nedopúšťal. Ale aj tak som mu povďačný, že sa svojou nepozornosťou zaslúžil o vznik tejto filatelistickéj zaujímavosti.

Ing. Miroslav Bachratý

Írski nositelia Nobelovej ceny za literatúru

Prvý október 2004 bol dňom vydania spoločnej známkovej emisie írskej a švédskej pošty, ktorá bola venovaná štyrom vynikajúcim írskym spisovateľom, ktorí boli ocenení Nobelovou cenou za literatúru v období rokov 1923 až 1995. Ide o prvé spoločné vydanie týchto dvoch krajín, ktoré týmto spôsobom vzdáva hold povesti a uznanie írskej literatúre doma aj v zahraničí.

Známkové obrazy prinášajú výstižné portréty renomovaných básnikov W. B. Yeatsa a S. Heaneya, a svetovo preslávených dramatikov G. B. Shawa a S. Becketta s pozadím spojeným s autormi alebo ich dielom.

William Butler Yeats (1865-1939) sa narodil v Dubline a po strávení mnohých detských a študentských dní v Londýne sa vrátil do rodného mesta, kde sa stal vedúcim zjavom oživenej írkej literatúry na rozhraní storočí. Bol hlavnou osobnosťou vo vedení Abbey Theatre, kde sa hralo viacero jeho hier. Nacionalizmus autora sa prejavil vo viacerých dielach, napr. v poéme *September 1913*, kde smúti: „Romantické Írsko zomrelo a odišlo.“ Jeho poézia sa pokladá za jednu najrýdzejších v anglickom jazyku. Finančnú prémiiu spojenú s Nobelovou cenou (v roku 1923) venoval na vytvorenie anglicko-švédskeho literárneho fondu. Zomrel a bol pochovaný na francúzskej Riviére, ale neskôr ho previezli do vlasti.

George Bernard Shaw (1856-1950) opustil školu vo veku 15 rokov a začal pracovať v štátnej agentúre. Odišiel do Londýna, kde odštartoval svoju spisovateľskú kariéru. Stal sa stúpencom socializmu a v r. 1884 vstúpil do Fabianovej spoločnosti. Svojou žurnalistickou činnosťou sa stal uznávaným kritikom kníh, divadla, výtvarného umenia a najmä hudby (pod pseudonymom *Corno di Bassetto*). Najväčšie úspechy dosiahol hrami *Človek a nadčlovek* a *Pygmalion*, ktorá sa neskôr stala inšpiráciou pre známy muzikál *My Fair Lady*. Nobelovu cenu získal v r. 1925 a nasledujúce roky strávil intenzívnym cestovaním.

Samuel Beckett (1906-1989) sa narodil v Dubline a začal pracovať ako učiteľ. R. 1928 sa presťahoval do Paríža, kde sa stretol s J. Joyceom. V rokoch 1951-

1953 publikoval svoju slávnu trilógiu *Molloy*, *Malone zomiera*, *Bezmenný a hru Čakanie na Godota*. V jeho drámach sa nachádza absurdný humor, ale najúdernejšou kvalitou je drsnosť. Nobelovu cenu získal v r. 1969 za jeho prínos do literatúry. Zomrel v Paríži.

Seamus Heaney (nar. 1939) je najvýznamnejším a najuznávanejším írskym básnikom. Je nasteší z 9

detí, študoval na Kráľovskej univerzite v Belfaste. Prvú knihu *Smrť naturalistu* vydal v r. 1966, potom nasledovali *Stanica Island*, *Polné práce* a i. Nobelovu cenu dostal v r. 1995. Ďalšie ocenenie získal za preklad saskej poémy *Beowulf* do modernej angličtiny.

Je pozoruhodné, že taký malý národ ako sú Íri (iba 3,6 mil. obyvateľov) dosiahol také úspechy na literárnom poli. A pretože to platí aj v iných oblastiach, rozhodne si zaslúžia uznanie.

Známky nemajú číselnú nominálnu hodnotu, ale označenie N – zrejme poštovné za list v domácom styku. V sútlaci štyroch známok a kombináciou hlbkotlača a litografie (autorom rytín je L. Sjöblom) ich vytlačila Postal Security švédskej pošty. Zberateľsky príťažlivým materiálom je prezentačný zošítk, obsahujúci aj štyri švédske známky (s rovnakou nominálnou hodnotou 10 SEK) a čiernotlač štyroch portrétov ocenených spisovateľov.

Ivan Lužák

Falšovanie mincí v Turni – Žihľavovej jaskyni

Ján Hunka – Marián Soják

Na území Slovenského krasu sa nachádza množstvo jaskýň, z ktorých viaceré sú evidované ako dôležité archeologické lokality. Osídlené boli v rozličných obdobiach praveku, od staršej doby kamennej – paleolitu až po stredovek a novovek. Popri dominantnom osídlení v mladšej dobe kamennej – neolite (bukovohorská kultúra) a mladšej až neskorej dobe bronzovej (kyjatická kultúra) sa doložené jaskyne vyznačujú výraznými dokladmi osídlenia z obdobia neskorého stredoveku (15. storočie). Výnimkou nie je ani východná časť Slovenského krasu, kde je niekoľko významných speleoarcheologických lokalít. Jedna z nich leží v katastri obce Turná (okr. Košice-okolie), na južnom svahu Zádielskej planiny (300 m n. m.). Známa je ako Žihľavová jaskyňa (tiež Žihľavová diera, Csalán gödör). Približne 19 m dlhá jaskyňa je v archeologickej literatúre zaznamenaná ako lokalita s nálezmi z neolitu, mladšej až neskorej doby bronzovej, doby rímskej, zo stredoveku a novoveku. V roku 1946 ju zaregistroval Gustáv Štibrányi, ktorý uviedol, že na jej stenách sú nápisy vyhotovené počas prechodu frontu v čase 2. svetovej vojny. Vytvorili ich tu sa ukrývajúci maďarskí vojnoví zbehovia, obyvatelia obce Turnianske Podhradie. Tí do jaskyne údajne priniesli muníciu, ktorá po explózii obnažila kultúrnu vrstvu s nálezmi. V pozornosti speleológov je Žihľavová jaskyňa od roku 1991, kedy bola zameraná. Archeologický výskum sa v nej realizoval v roku 2001 a 2004.

V roku 2004 sa v najviac amatérskymi výkopmi poškodzovaných častiach jaskyne vytýčili dve zistovacie sondy. V nich dominovala keramika z horeuvedených chronologicko-kultúrnych horizontov. Nechýbali ani numizmatické pamiatky. Poľský strieborný poltorák-1,5-groš Žigmunda III. (1587-1632) z roku 1624 z mincovne Bydgoszcz datuje novoveký horizont do polovice 17. storočia. Spolu s mincou objavenou na rovnakom mieste v roku 2001 - sliezkym 3-grajciarom Leopolda I. (1657-1705) z roku 1665 - je tento nález nepochybne súčasťou väčšieho hromadného nálezu (depotu). Obe razby dokladajú okrem iného aj

skutočnosť, že na prelome 16.-17. storočia boli na východnom Slovensku úplne bežne využívané na platby viaceré druhy zahraničných mincí, v našom prípade platidlá poľské a sliezske.

Prekvapujúci je však objav nezvyklej stredovekej mince, ktorá je nepochybne falošná. Ide o falzifikát uhorského denára z čias vlády uhorského kráľa Wladislava I. (1440-1444). Na averze je v strede kruh vytvorený z perlovcov. V ňom je umiestnený korunovačný štít, na ktorom je križ (mal tam byť ale dvojkriž) a opis M. WLA. (minca Vladislava). Za kruhom je časť ďalšej legendy, písmená OnOT. V strede plochy reverzu je štít s brvnami. Okolo neho je zle vyrytý opis, v tvare + KEGII REGIS (t. zn. kráľa, kráľa). Na prvý pohľad je isté, že minca je zhotovená výhradne z medi. Má priemer 15 mm a hmotnosť 0,497 g. Minca je jednoznačným falzifikátom, lebo minca z čias Wladi-

slava I. s takýmito námetmi neexistuje. Výrobca razidla chcel na svoj výrobok umiestniť asi štít s dvojitým križom a na druhú stranu tzv. malý znak Uhorska (štít s dvojkrižom a brvnami), čo by nasvedčovalo, že kopiroval námety z čias kráľa Mateja Korvína (z jeho denárov z roku 1461 typu Huszár č. 702). O falošnosti mince svedčí aj zlý nápis, prehodené písmená a pod. (pozri priložený obrázok). Falzifikátor pracujúci asi v čase vlády Mateja Korvína vytvoril iba náznam kráľovských mincí. Prečo dal na svoju ruku časť mena kráľa Vladislava I. nemožno zistiť.

Jedna zo sond v Žihľavovej jaskyni bola umiestnená aj pod vchodový portál, v mieste, kde sa na povrchu vyskytovali nepočtené črepy. Okrem niekoľkých stredovekých a novovekých zlomkov z bežnej keramiky sa podarilo objaviť drobný olovený zliatok, tri bron-

zové zliatky a dva amorfné medené pliešky. Tieto predmety a najmä štvorcový strihaný pliešok (7 x 7 mm, 0,32 g) a tenký kotúčik (10-11 mm, 0,201 g) zo striebřistého kovu (postriebrenej meď?). presvedčivo dokladajú prítomnosť peňazokazeckej dielne. Podľa zachovaného priemeru kotúčika možno predpokladať, že sa z neho najskôr v priebehu prvej polovice 17. storočia zhotovovali falošné zmenšené uhorské denáre, alebo poldenáre – oboly.

Z opísaných numizmatických nálezov je zrejmé, že v jaskyni vyrábali svoje falzifikáty neznámi falzifikátori minimálne počas dvoch storočí. Jednak to bolo v čase vlády bratříkov, teda v druhej časti vlády kráľa Mateja Korvína. Neskôr sa tu falšovalo v 17. storočí. Popri podobných nálezoch z neďalekej jaskyne Kamenná tvár (Háj) a tiež z hradu Turňa ide o ďalšie doklady falzifikátorskej činnosti, ktorá sa kvôli dôslednému utajeniu realizovala iba v prostredí hradov, alebo v jaskyniach. Hodno poznamenať, že v poslednom období sa kvôli rôznym nelegálnym prieskumom archeologických nálezísk výrazne zvýšil počet nájdených falošných mincí. Objavujú sa nielen na numizmatických aukciách, ale aj na zberateľských burzách, takže sa dostávajú aj do súkromných zbierok. Ich predajná cena zväčša neprevyšuje hodnotu originálnych razieb (denárov, poldenárov). Pre špecialistu alebo zberateľa (zameraného len na takéto výrobky) je však skutočná hodnota, historická cena, neporovnateľne vyššia. Veď tieto predmety sa už stávajú svedectvom o určitých krízových javoch v uhorskej spoločnosti, dokladajú historické udalosti (vojny s bratříkmi, 30-ročnú vojnu a pod.), ich prenos do života bežných obyvateľov, keď títo museli prijímať nielen relatívne kvalitné platidlá nízkych hodnôt, ale aj ich napodobeniny, dokonca i falzifikáty. Vplyvom politických udalostí sa bežní ľudia museli báť nielen toho, že stratia svoje životy, ale kvôli inflačným procesom a falzifikátorom, že stratia aj svoje majetky.

Literatúra

BÁRTA, J.: Praveké osídlenie Juhoslovenského krasu. Krásy Slovenska 32, 10, 1955, s. 382-390.
 BÁRTA, J.: Zur Problematik der Höhlensiedlungen in den slowakischen Karpaten. Acta Archaeologica Carpathica 2, 1961, s. 5-36.
 BELLA, P. – HOLUBEK, P.: Zoznam jaskýň na Slovensku (stav k 31. 12. 1998). Bratislava 1999.
 HUSZÁR, L.: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis Heute. München-Budapest 1979.
 KOPICKI, E.: Katalog podstawowych typów monet i banknotów Polski oraz ziem historycznie z Polską związanych. T. II. Monety ostatnich Jagiellonów, Stefana Batorego i Zygmunta III 1506-1632. Warszawa 1976.
 LAMIOVÁ-SCHMIEDLOVÁ, M. – MIROŠŠAYOVÁ, E.: Archeologická topografia Košice. Košice 1991.
 SOJÁK, M. – TERRAY, M.: Osídlenie Žihľavovej jaskyne. Spravodaj Slovenskej speleologickej spoločnosti 4, 2003, s. 41-42.
 SOJÁK, M. – TERRAY, M.: Nálezy z jaskýň na východnom okraji Slovenského krasu. Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2004. Nitra, v tlači.

PREHLAD PRÍLEŽITOSTNÝCH PEČIATOK apríl 2005

Poradové číslo, dátum, domicil, text pečiatky, autor, farba

Prinášame prehľad slovenských príležitostných poštových pečiatok, ktoré sa používali v mesiaci apríl 2005:

01 ■ 1. 4. 2005 Piešťany 1: **MUDr. FRANTIŠEK ERNEST SCHERER • ZAKLADATEL VOJENSKÉHO KÚPELNÉHO ÚSTAVU •** Mgr. Juraj Šnirc • čierna

02 ■ 8. 4. 2005 Bratislava 15: **JÁN PAVOL II. • 1920-2005 •** František Horniak • čierna

03 ■ 9. 4. 2005 Ružomberok 1: **10. STRETNUTIE SKAUTSKÝCH ZBERATEĽOV •** Miroslav Jízdny • modrá

04 ■ 10.4.2005 Trenčín: **60. VÝROČIE OSLOBODENIA MESTA TRENČÍN •** Janka Masárová, Jozef Korený • čierna

05 ■ 14.4.2005 Nitra 12: **10 ROKOV DOMU MATICE SLOVENSKEJ •** čierna

**MALÉ OKIENKO
TELEKARTISTU**
 /85/
**RUBRIKA PRE ZBERATELOV
TELEFÓNNYCH KARIET**
 Marian Jobek

V úvodných vetách minulého MOT som skonštatoval ako výborne sa zhostili Portugalci zorganizovania EURO 2004. Základom úspechu celej akcie sú futbalové štadióny. A tých vhodných na zorganizovanie takejto akcie akou EURO nesporne je, mali a po úpravách aj majú Portugalci dosť. Spolu 16 účastníkov rozdelených do 4 skupín (podrobnosti v MOT 81) hralo v ôsmich mestách na desiatich štadiónoch. Prv ako sa však pokúsim ich bližšie predstaviť, rád by som zberateľov najprv oboznámil, s tým že portugalská oficiálna telekomunikačná spoločnosť Telecom Card PT vydala pri príležitosti EURO 2004 krásnu sériu privátnych kariet v obale pod názvom „Os Estádios do UEFA EURO 2004TM“. Celá séria pozostáva z 10 kusov kariet, každá z nich má rovnakú nominálnu hodnotu 3 euro a náklad po 3 000 ks. Na prednej strane každej karty je vyobrazený 1 štadión a vpravo dolu je názov štadióna, jeho kapacita a mesto kde sa nachádza. Zadná strana všetkých kariet je rovnaká, kde okrem loga šampionátu dominuje ešte text „Euro 2004 PORTUGAL“. Celkovo je séria vyvážená, graficky jednotná a veľmi vydarená. Základná predajná cena je 40 euro + poštovné. Je mi známe, že spoločnosť Telecom Card PT vydala k EURO 2004 aj ďalšiu 5 alebo 6 kusovú sériu privátnych kariet zobrazujúcu viacerých špičkových futbalistov, ale bližšie podrobnosti zatiaľ nepoznám. Viac informácií o vydaných portugalských kartách sa dá nájsť aj na webovej stránke www.ptcomunica_ões.pt/ClubeColeccionismo.

Skúsme si teraz bližšie predstaviť, kde EURO 2004 prebiehalo:

1. Estádio Municipal de Braga – štadión v meste Braga, kapacita 30 154 divákov. Je vytesaný do kopca

Monte Castro. Je unikátny tím, že, má len 2 tribúny – pozdĺž postranných čiar. Za bránkami sú len skaly, odkiaľ sa lopty odrážajú do ihriska (obrázok),

2. Estádio Alfonso D. Henriques – štadión s kapacitou 34 600 divákov pomenovaný podľa prvého portugalského kráľa. Leží v centre najstaršieho portugalského mesta Guimaraes a pre zmenu je unikátny tím, že je umiestnený v záhrade kaštiela ..! Ak nie ste fanúšik a ste nablízku, máte smolu pretože nezistíte, čo sa v parku nachádza (obrázok).

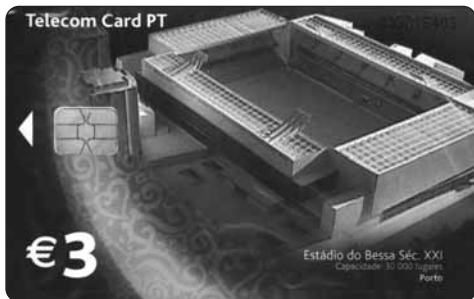

3. Estádio do Dragao – prvý zo štadiónov v meste Porto, s kapacitou 52 000 divákov, na ktorom hráva do mája 2005 úradujúci víťaz Ligy majstrov z roku 2004 - FC Porto (titul však už v roku 2005 neobhájil – už z bojov vypadol), je odtý do modrých farieb, má priehľadnú konštrukciu s hmotnosťou 280 ton (obrázok).

4. Estádio do Bessa Século XXI – druhý zo štadiónov v meste Porto, s kapacitou 30 000 divákov, na ktorom hráva miestny rival FC Porto – menej známy klub Boavista Porto (obrázok na ďalšej strane hore).

5. Estádio Municipal de Aveiro – štadión s kapacitou 31 498 divákov ležiaci v meste Aveiro, na ktorom hráva miestny klub Beira Mar. Pre nás je zaujímavý tím, že na ňom v minulej sezóne hrával aj slovenský futbalista Marián Zeman. Do podvedomia sa však štadión dostal hlavne tým, že ho prirovnávajú k papagájovi – sedadlá má totiž v šiestich farbách. Na tomto štadióne

sa hral aj prvý zápas domácich na EURO 2004 (1:1) s neskorším majstrom Európy – mužstvom Grécka.

6. Estádio Cidade de Coimbra – štadión s kapacitou 30 216 divákov ležiaci v meste Coimbra. Po rekonštrukcii starého štadióna sa kapacita zdvojnásobila, teraz zvonka pripomína presklený chrám a ako jediný zo všetkých štadiónov, na ktorých sa hralo EURO 2004, má aj ľahkoatletickú dráhu. Štadión po obnove otváral koncert legendárnej anglickej skupiny Rolling Stones.

7. Estádio Dr. Magalhães Pessoa – štadión s kapacitou 29 771 divákov ležiaci v meste Leiria. Bol jedným zo štadiónov, ktoré sa rekonštruovali, ale jedna z tribún sa mala dokončiť až po EURO 2004. Leží v píniovom lese a hráva na ňom miestny klub Uniao.

8. Estádio José Alvalade – prvý zo štadiónov v hlavnom meste Portugalska - Lisabon s kapacitou 52 000 divákov. Postavili ho nový vedľa starého štadióna. Je domovom známeho mužstva Sporting Lisabon, ktoré „pokrstilo“ štadión víťazstvom nad najbohatším klubom sveta (a nielen futbalovým) – Manchesterom United 3:1 (obrázok).

9. Estádio da Luz - druhý zo štadiónov v hlavnom meste Portugalska - Lisabone s kapacitou 65 275 divákov. Je najväčší v Portugalsku a patrí svojou kapacitou do prvej dvadsiatky v Európe. Postavili ho nový na mieste starého štadióna z roku 1954. Pre zaujímavosť jeho výstavba stála cca 120,0 mil. eur (cca 4,5 mld. Sk !) Je

to málo alebo veľa, nuž ako sa to zoberie – podľa toho pre koho). Hralo sa na ňom o. i. aj finále EURO 2004 medzi domácim Portugalskom a futbalovým „trpaslíkom“ Gréckom so šokujúcim výsledkom pre domácich aj pre celý futbalový svet 0:1 (obrázok).

10. Estádio Algarve – jediný štadión, s kapacitou 30 305 divákov, ktorý nie je domovom žiadneho klubu. Dovoľenkári podľa názvu asi rýchlo zistia, že stojí v obľúbenom turistickom centre na juhu Portugalska pri pobreží Atlantického oceánu, a to medzi mestami Faro a Loulé. Architektonicky pripomína plachteticu. Aj keď je úplne nový, budú ho prestavovať na viacúčelové zariadenie. Nuž, kievž by sme mali len ich starosti !

Tu si stačí len pripomenúť na medializované patálie spojené s existenciou budúceho, nového národného štadióna, ktorý by mal reprezentovať nielen hlavné mesto Bratislavu, ale aj celú našu republiku. Kiež by fungoval čarovný prúťok a aspoň jeden z vyššie predstavených štadiónov by sa dal „preniesť“ na Slovensko. „Stačil by“ aj ten najmenší z mesta Leiria (por. číslo 7) bez tej dobudovanej tribúny, tú by sme už snáď nejako „zvládli“ aj sami. Verím, že Portugalcom by „nechýbal“ a my by sme zažehnali hrozbu, že v roku tuším 2008 by už muselo hrať naše národné futbalové mužstvo svoje zápasy v zahraničí, pretože udelené výnimky od FIFA, resp. UEFA pre naše „štadióny“ skončia (aj pre Tehelné pole) !

NOVÉ PEČIATKY

Informácie o nových príležitostných poštových pečiatkach používaných na slovenských poštách v mesiaci máj 2005 (zostavené z podkladov Technickej ústrednej pošty v Bratislave, poskytnuté k 29. 4. 2005):

■ 1. 5. 2005 Košice 1: **6. MESTSKÁ FILATELISTICKO FILOKAR-TISTICKÁ VÝSTAVA / Deň mesta Košice / Košický zlatý poklad**

■ 17. 6. 2005 Dubnica nad Váhom 1: **JÁN BALTAZÁR MAGIN 1681-1735**

Je „Snem“ prvou známkou Slovenska? (1)

Dr. Ondrej Földes

Zaujímavým ohlasom na príspevok uverejnený vo februárovom čísle Zberateľa reaguje aj náš popredný zberateľ, vystavovateľ a publicista Dr. Ondrej Földes. Vzhľadom na jeho rozsah sme sa rozhodli príspevok rozdeliť na dve časti. Zároveň pripomíname, že autor prezentuje iba svoj pohľad na danú problematiku a jeho závery nemožno považovať za všeobecne platné, môžu však v konečnom dôsledku pomôcť nájsť prijateľný kompromis.

Vo februárovom čísle Zberateľa [1] bol pod nadpisom Je „modrý Štefánik“ prvou známkou Slovenska? uverejnený prepis listu A. Antesa, v ktorom sa autor pozastavuje nad nejednotným zaradením tejto známky do katalógov. V nasledujúcom čísle časopisu bol publikovaný názor B. Syneka [2] na tú istú tému a hoci obaja položili celý rad otázok, ani jeden z nich neprišiel s riešením. Ja sám som sa už v minulosti snažil prispieť k správne zaradeniu „modrého Štefánika“ [3,4] a v tomto príspevku sa pokúsim zhrnúť a doplniť moje doterajšie poznatky a navrhnúť aj možné riešenia.

Myslím si, že hlavným dôvodom, prečo ani A. Antes a ani B. Synek nedospeli k odpovedi na položenú otázku je to, že nezohľadnili súvislosti spojené s vydaním tejto známky a orientovali sa len na porovnanie s inými katalógmi, ktorých autori tiež nerespektovali okolnosti, za ktorých vznikol „modrý Štefánik“. A bez toho to nejde.

Musíme pochopiť dobu, v ktorej sa „modrý Štefánik“ objavil, a preto začať udalosťami z konca septembra 1938. V tých dňoch bola v Mníchove podpísaná dohoda, ktorá znamenala smrteľnú ranu Československej republiky. Územne oklieštená krajina, rozčarovanie väčšiny jej obyvateľov a úplná zahraničnopolitická izolácia boli vhodné príležitosti pre zástancov samostatnosti Slovenska, aby sa po dvadsaťročnom boji pokúsili znovu presadiť svoje požiadavky.

Dňa 5. a 6. októbra 1938 sa v Žiline zišli predstavitelia všetkých nekomunistických politických strán Slovenska a sformulovali svoje požiadavky na autonómiu do „Manifestu slovenského národa“ a predložili ho prezidentovi E. Benešovi, ktorý ale už 5. októbra abdikoval na svoju funkciu a odletel do Londýna. V zmysle platnej ústavy ho zastupoval predseda vlády generál Sýrový, ktorý 7. októbra prijal delegáciu vedenú Dr. J. Tisom. Zastupujúci prezident prisľúbil slovenskej delegácii splnenie všetkých jej návrhov vrátane požiadavky, aby sa postavenie Slovenska v rámci Republiky riešilo ústavným zákonom. Tým sa de facto vytvorili podmienky

na vznik autonómnej Slovenskej krajiny, ktorá bola de jure potvrdená ústavným zákonom z 22. novembra 1938 [5].

Už koncom októbra 1938 sa začali rokovania medzi zástupcami Slovenskej pošty a pražským Ministerstvom pôšt a telegrafov o vymedzení kompetencií Slovenskej krajiny v oblasti vydávania poštových známok. Slovenskí predstavitelia požadovali úplnú nezávislosť a samostatnosť Slovenskej pošty v hospodárskej oblasti aj v emisnej činnosti a odmietali každú českú spoločnosť. Česká strana vychádzala z predstavy o spoločnom vydávaní poštových známok podľa vopred dohodnutého emisného plánu tak, aby známky v Čechách, Slovenskej krajine a v Podkarpatskej Rusi mali rovnaký motív a rovnakú nominálnu hodnotu, ale líšili sa farbou. Platnosť jednotlivých známok by sa obmedzovala len na územie, pre ktoré boli vydané. Ani jedna zo strán nemienila ustúpiť, trvdšijne obhajovali svoje názory, a pretože dohoda bola v nedohľadne, začali obe strany realizovať svoje predstavy.

Doporučený list z Bratislavy do Kiskunmajna (Maďarsko) z 13.5.1939 frankovaný známkou SŠ č.10, S23A a dvojpáskou Prof. č. 352 Masaryk 1K Česko-Slovensko (!). Vzadu pečiatka Devízová kontrola a prichádza pečiatka Kiskunmajna 15.5.1939. Poplatok 4,50 Ks, preplatené o 10h. Možno známky Prof. č. 352 považovať za platné v danom období?

V novembri 1938 [6] Slováci nechali vyhotoviť v pražskej tlačiarňi Grafická Unia, a. s., tlačové skúšky pretlačí na československých známkach, ktoré pozostávali zo slovenského znaku a dátumu 6.X.1938 v rôznych vzájomných polohách [3]. Návrh pretlačí vyhotovil akademický maliar Miloš Bazovský, a hoci nakoniec neboli vydané, zachovali sa ich skúšobné tlačé.

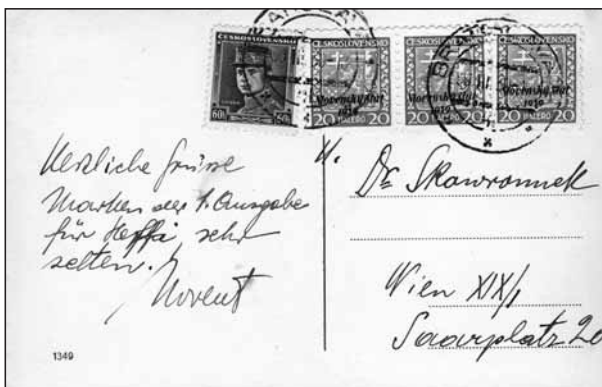
Aj Česi realizovali svoju predstavu a nechali vytlačiť 500 hárkov (100 000 kusov) známok s obrazom M. R. Štefánika v modrej farbe tlačovou formou, ktorá sa použila na tlač známky vo fialovej farbe [7]. A tak sa narodil inkriminovaný „modrý Štefánik“.

Veľmi by nám pomohlo, keby sme presne poznali dátum vzniku tejto známky. Nevidel som jej „rodný list“, ale myslím si, že uzrela svetlo sveta niekedy medzi 7. októbrom a 23. novembrom 1938, keď vstúpil do platnosti Ústavný zákon o autonómii Slovenskej krajiny [5]. Muselo to byť pred 23. novembrom, pretože po tomto dátume sa obnovil názov štátu na Česko-Slovensko (so spojovníkom) a na „modrom Štefánikovi“ je názov Československo (bez spojovníka). Určitá špekulácia ma vedie k úvahe, že táto známka sa tlačila 22. novembra 1938. Všimnite si v katalógoch ČSR, že v tento deň bola vydaná 50 h zelená známka s obrazom M. R. Štefánika. Prečo bola táto známka vydaná? Nešlo o originálny námet, bola to len upravená známka kat. č. 291 z roku 1935. Dovtedy sa nestalo, aby sa po troch rokoch vydala tá istá známka v mierne zmenenej podobe. Evidentne išlo o časovú tieseň vydavateľa, ktorý nemal pripravený iný námet. Navyše, v čase vydania bolo na trhu skoro 200 miliónov 50 h známok v desiatich obrazoch, vydaných za posledný rok a pol. Rozhodne sa nedá hovoriť o akútnej potrebe týchto známok. Domnievam sa, že zelený Štefánik mal plniť podobnú úlohu v Čechách ako modrý na Slovensku. Pokiaľ by to tak bolo, potom zelený a modrý Štefánik by boli súrodenci, dokonca dvojčičky s rovnakým dátumom narodenia. Toto je však naozaj len špekulácia.

Skutočnosťou ale je, že celý náklad „modrého Štefánika“ bol ešte v novembri 1938 prevezený do Hospodárskeho skladu Slovenskej pošty v Bratislave, kde ostal ležať nasledujúcich päť mesiacov. Tento dátum pochádza od L. Novotného [8], ktorý bol „pri tom“. Ing. Ptačovský si spomína, že dátum doručenia bol už v októbri 1938 [9]. Dôležité však je, že známky boli v Bratislave pred koncom roka 1938 a Slovenská pošta ich odmietla uvoľniť do používania na Slovensku. B. Synek [2] sa mylí keď tvrdí, že známky sa nestačili

vydať. Pravda je, že Slovenská pošta ich odmietla používať, čo je rozdiel. Ale prečo tento odmietavý postoj slovenskej strany? Presnú odpoveď sa už asi nedozvieme a môžeme len predpokladať, že to bolo

- zo strany Slovenskej pošty negovanie českej koncepcie vydávania poštových známok,
- odmietnutie obrazu M. R. Štefánika na prvej slovenskej známke. Musíme si uvedomiť, že kým dnes M. R. Štefánik patrí medzi významné osobnosti slovenských dejín, v roku 1938 predstavoval pre autonomistov čechoslovakistu, zakladateľa a nadšeného zástancu nenávidenej Československej republiky, kde bol dokonca ministrom vojny v prvej, Kramárovej vláde,
- M. R. Štefánik bol evanjelik, čo nevyhovovalo katolíckemu vedeniu HSLŠ.

Poštový lístok odoslaný z Bratislavy do Viedne 30. marca 1939, prvý deň používania „modrého Štefánika“. Poplatok za lístok do blízkej cudziny 1,20 Ks vyplatenej trojpáskou 20h známok s pretlačou a „modrým Štefánikom“ bez pretlače.

Podľa súčasnej slovenskej filatelickej terminológie **nevydaná známka** je taká známka, ktorej ...vydanie bolo oznámené, ale z najrozličnejších príčin (obvykle štátoprávných, výrobných či poštových) vydanie nebolo uskutočnené; menej presne známky, ktoré boli vytlačené, ale z rôznych dôvodov neboli úradne vydané a nemali byť teda poštovo používané [10]. Vďaka postoju Slovenskej pošty „modrý Štefánik“ tejto definícii úplne vyhovoval čo znamená, že v prvom priblížení je to nevydaná československá známka.

Vo svojom článku A. Antes veľmi správne konštatoval, že na to, aby sme našli odpoveď na otázku zaradenia „modrého Štefánika“ do katalógov, musíme hľadať súvislosti s vydaním ostatných známok v roku 1939 [1].

Aj keď ani v decembri 1938 ešte stále nemali zástupcovia Slovenskej pošty a pražského ministerstva rovnaký názor na spôsob vydávania poštových známok, rokovania v Prahe pokračovali. Slovenská strana na ne prišla s požiadavkou na vydanie príležitostnej

známky k prvému zasadaniu Snemu Slovenskej krajiny 18. januára 1939. Od začiatku bolo známe, že známky budú platiť a predávať sa len na Slovensku a česká strana poskytne iba tlačiarenské kapacity a známky na pre tlač (10 Kč Bratislava, kat. č. 313). Po kompromise v otázke skratky meny [3] bola známka vydaná. V oneskorenom úradnom oznámení o vydaní je zaujímavá prvá veta: *Dňa 18. januára 1939 v deň otvorenia snemu Slovenskej krajiny vydala Slovenská poštová správa pamätnú výpliatnu známku v hodnote 3 K* [11]. Pozoruhodné je, že vydavateľom známky je Slovenská poštová správa. Toto je dôsledok spomínaného ústavného zákona o autonómii Slovenskej krajiny, ktorý poskytol Slovákom kompetencie v známkovej emisnej činnosti aj napriek tomu, že Slovenská krajina bola ešte stále súčasťou Československej republiky.

V roku 1939 sa už nepokračovalo v dohadovaniach o kompetenciách a v polovici februára 1939 sa rozhodlo novovzniknuté Ministerstvo dopravy a verejných prác Slovenskej krajiny vydať známky určené len pre autonómnu Slovenskú krajinu. Ako námet sa zvolil obraz Andreja Hlinku a začiatkom marca 1939 sa v bratislavských tlačiarňach Slovenská grafia, uč. spol., začalo s tlačou prvých známok zo série, ktorá mala pozostávať z ôsmich hodnôt [3]. Znamky mali v hornej časti nápis Česko-Slovensko a dole Slovenská pošta. Do 14. marca 1939, keď bol vyhlásený Slovenský štát, sa stihli z celej série vytlačiť len dve známky, 50 h zelená a 1 K červená (10. marca). V tlači ostatných hodnôt sa pokračovalo 17. marca 1939, ale už so zmeneným obrazom. Do hornej časti známky sa presunul nápis Slovenská pošta a dole sa vložil názov meny. Znamky hodnôt 50 h a 1 K boli neskôr pretlačené legendou Slovenský štát a vydané 1. apríla 1939 spolu s ostatnými známkami série [12]. Tieto 50 h a 1 K známky s pretlačou sú nepochybne známky Slovenska 1939 – 1945, ale ich verzie bez pretlače spĺňajú požiadavky definície **nevýdaných známok** [10].

Už počas príprav na vydanie známok s obrazom A.Hlinku Slovenská pošta sfahovala z vidieckych pôšt celé hácky a polhácky platných československých známok. Jej predstava bola, že po vydaní nových známok prestanú na Slovensku platiť československé známky, ktoré sa vrátia do Prahy za plný nominál [8]. K tomuto rozhodnutiu prispeli nielen ekonomické otázky, ale aj skutočnosť, že okrem niektorých známok z edície „Mestá a hrady“ všetky ostatné známky zobrazovali osobnosti, ktoré neboli prijateľné pre autonómnu Slovenskú krajinu (T. G. Masaryk, E. Beneš, ale aj J. Fügner), alebo boli na nich symboly, ktoré boli v rozpore s novou ideológiou (Štátny znak ČSR, Legionári, Sokolské slávnosti, Jubilejné známky k výročiu vzniku ČSR a pod.). Medzi známkami, ktoré sa mali vrátiť do Prahy, bol aj „modrý Štefánik“.

Udalosti zo 14. marca 1939 však spravili koniec týmto plánom. Po zániku Československej republiky bolo jasné, že protektorátna pošta odmietne prevziať československé známky. Ministerstvo financií Slovenskej krajiny však trvalo na speňažení československých známok, ktoré boli zhromaždené v Bratislave. Preto všetky známky, pôvodne určené na vrátenie do Prahy, boli v priebehu niekoľkých dní pretlačené legendou Slovenský štát / 1939 a vydané.

Problémom ale boli dve z nich, „modrý Štefánik“ a známka s obrazom E. Beneša (kat. č. 314). Znamka „modrý Štefánik“ sa dovtedy na Slovensku nepoužívala a bývalý prezident E. Beneš bol označovaný za najväčšieho nepriateľa Slovenska. Slovenská pošta v tichosti (???) ,alebo pre mňa neznámym interným obežníkom, stiahla z obehu tieto známky s jeho portrétom, alebo dokonca ukončila ich platnosť.

Pretlačené ale mohli byť len platné známky, pretože pre tlač na neplatnej známke mala len také poštové použitie, ako pre tlač na kúsku papiera. Filatelisti a verejnosť by takúto známku s pretlačou odmietli ako falzifikát alebo súkromný výrobok. Aby sa tomu predišlo, pošta sa rozhodla, že polovicu nákladu „modrého Štefánika“ uvoľní do používania v nepretlačenej forme a druhú polovicu pretlačí. Bol to súčasne aj marketingový ťah, ktorý zaručoval, že filatelisti kúpia túto známku dvakrát. Nešlo teda o **vydanie** „modrého Štefánika“, ale len o uvoľnenie do používania. Nasvedčuje tomu aj úradný oznam, v ktorom sa píše: *Okrem toho dáme do obehu* (podčiarknuté autorom článku) *60-hal známky „Štefánik“ vo farbe modrej s tou istou pretlačou i bez nej* [14]. Výrečnejšie hovorí o „modrom Štefánikovi“ bez pretlače a s pretlačou úradná správa z roku 1940, kde sa rekapituluje edičná činnosť Slovenskej pošty od októbra 1938 a uvádzajú sa v nej len tie známky, ktoré vydala [15]. Ako prvá je uvedená známka k zasadaniu Snemu z 18. januára 1939. Vymenované sú všetky známky s pretlačou Slovenský štát /1939 vrátane „modrého Štefánika“. V tomto prehľade známok **vydaných Slovenskou poštou** nie je ani zmienka o známke „modrý Štefánik“ bez pretlače.

Obdobne sa postupovalo aj v prípade známky s obrazom E. Beneša. Pôvodne nemala byť pretlačená, čomu nasvedčuje skutočnosť, že k pretlači sa pristúpilo až 8. apríla 1939, dávno potom, ako boli vydané ostatné známky s pretlačou Slovenský štát /1939. V úradnom ozname [12] sa uvádza: „50 h výpliatne známky Beneš zostali po vzatí z obehu, vo všetkých zásobách, boli preto pretlačené textom „Slovenský štát 1939“ a dané znovu do obehu.“ Aj v tomto prípade platilo, že ekonomické argumenty sú silnejšie ako ideologické a tak sa „vzkriesilo“ 1,8 milióna týchto známok v hodnote skoro milión korún a vydali sa s pretlačou.

(Zoznam literatúry bude na konci druhej časti)

Mgr. Milan ŠNIRC zomrel

Táto prostá veta znie ako nepravda. Vec, ktorej ani nemožno uveriť, a predsa je to skutočnosť. Mgr. Milan Šnirc, zakladajúci člen KF Trnava v Trnave, nečakane po krátkej chorobe 23. apríla, vo veku 53 rokov zomrel.

Narodil sa v roku 1951 v Bíni, ale detstvo a mladost prežil vo Veľkom Mederi. Vyštudoval na Pedagogickej fakulte UK v Trnave výtvarnú výchovu. Bol riaditeľom škôl v Hurbanovej Vsi, Mostovej, neskôr učil v Jaslovských Bohuniciach, kde založil prvý krúžok mladých filatelistov. Od roku 1989 bol metodikom výchovného poradenstva v Pedagogicko-psychologickej poradni v Trnave, ktorej sa neskôr stal riaditeľom. Celý život prežil v práci s deťmi a mládežou.

Ako aktívny filatelista – námetár sa zaoberal výtvarníctvom a maliarstvom, zbieral analogické pohľadnice, vystavoval na domácich aj zahraničných výstavách. Jeho najúspešnejšou oblasťou bola mimoriadne tvorivá aktivita pri spracovaní návrhov príležitostných poštových pečiatok, z ktorej vzišli mnohé pozoruhodné a pôsobivé pečiatky týkajúce sa najmä trnavského regiónu. Niekoľkokrát boli ocenené aj v ankete o najkrajšiu poštovú pečaťku na Slovensku. Bol obetavým funkcionárom, mladých filatelistov pripravoval na filatelistickú olympiádu, viedol komisiu mládeže v západoslovenskom regióne a bol vo výbore Združenia klubov filatelistov. Za svoju činnosť dostal Zlatý čestný odznak ZSF.

Bol hlavným činiteľom pri vydávaní spravodajcu komisie mládeže JUNIFIL a vyvíjal aj ďalšie publikačné aktivity.

Osiřeli jeho zásobníky, pinzeta, lupa. Nezoebrie do rúk ceruzku, nenakreslí novú pečaťku. Bude chybať manželke Zdenke, aj nám všetkým.

Česť jeho pamiatke. Dielo, ktoré vytvoril ostane v skromnej histórii našej filatelie.

Za KF 52-53 Ján Mička

V minulom mesiaci sme si pripomenuli dve jubileá významných slovenských filatelistov. Predseda Zväzu slovenských filatelistov a významný dlhoročný a aktívny filatelista, publicista a vystavovateľ,

Doc. Ing. Ľubomír Floch, PhD., oslávil šesťdesiatku

Do zväzu vstúpil v r. 1968, a to do veľmi aktívneho klubu filatelistov 51-09 (pôvodne Stavbár, dnes klub filatelistov Ladislava Novotného), prešiel v ňom viaceré klubové funkcie. Cez funkcie v krajských orgánoch sa v roku 1997 stal predsedom ZSF. Jeho zberateľské aktivity sa týkajú najmä novej slovenskej známky, ale aj histórie Svetovej poštovej únie. Je nositeľom zlatých čestných odznakov ZSF, ako aj poľského, rakúskeho a rumunského zväzu.

Jubilantovi prajeme do ďalších rokov veľa zdravia, elánu a úspechov na zberateľskom i diplomatickom poli v najvyššej zväzovej funkcii.

Vo filatelistickom svete nie menej známy, znalec, zberateľ a publicista,

PhDr. Bohumil Synek je 50-ročný.

Jeho aktivity sa desaťročia zameriavajú predovšetkým na obdobie Slovenského štátu, kde odovzdáva svoje skúsenosti aj prostredníctvom literatúry a v neposlednom rade overovaním pravosti "pretlačových" známok z roku 1939. Mimo iného je spoluautorom prvého katalógu Slovensko, ktorý vyšiel po 40-tich rokoch a bol rozpredaný, hoci mal náklad 20 000 kusov!, ale aj dosiaľ iste najúplnejšieho a najkompaktnejšieho katalógu Slovenska z r.2001.

Do ďalšej 50-ky mu želáme veľa zdravia a elánu

Redakcia

Pozvánka na výstavu Františka Horniaka

Ako sme už v našom časopise informovali, známka s reprodukciami diela Ladislava Medňanského (1852 Beckov – 1919 Viedeň) Potok za humnami, na brehu,

umelcom vytvoreným okolo roku 1875, vo vynikajúcom ryteckom prepise Františka Horniaka získala významné medzinárodné ocenenie – GRAND PRIX de l'Exposition WIPA a bola vyhlásená za najkrajšiu známku roka

2003. Je to významná pocta našej tradičnej známkovej tvorby, keď jedna z posledných známok vyrobených viacfarebnou ocelotlačou získala ďalšie významné ocenenie, ktoré bude našej známke odovzdané vo Viedni 28. mája 2005.

Táto udalosť je aj príležitosťou priblížiť rytecké majstrovstvo Františka Horniaka širokej verejnosti a poskytnúť tak možnosť oboznámiť sa s celou šírkou jeho tvorby, s oceneniami získanými za návrhy a realizáciu poštových pečiatok, rytecké prepisy a vlastnú známkovú tvorbu. F. Horniak svoju tvorbu pod názvom Zúbkovaný svet predstaví najprv v Galérii Andrej Smolák - MIRO v Snine, kde trvá výstava od 29. 4. do 29. 5. 2005 a 31. 5. 2005 sa výstava v Galérii Andrej Smolák - MIRO otvára v Bratislave, na Košickej ul. 56. Iste si nenecháte ujsť príležitosť vidieť špičkové majstrovstvo v oblasti známkovej tvorby. -pem-

RECENZIE

Piešťany na historických pohľadniciach

Balneologické múzeum sa podieľalo na vydaní súboru historických pohľadníc Piešťan, ktoré sú uložené na kompaktnom disku – CD. Výber obsahuje 256 pohľadníc z obdobia od konca 19. storočia až po 30. roky 20. storočia, ktoré sú zo zbierky piešťanského zberateľa. Alexandra Urminského. Väčšina týchto pohľadníc sa týka kúpeľov, pretože slúžili najmä na ich propagáciu.

Pohľadnice sú rozdelené do dvanástich častí, najstaršie sú litografické pohľadnice. Potom nasleduje časť s názvom Kúpeľné objekty, v ktorej sú krásne staré kúpeľné budovy, ktoré sú dnes zväčša kultúrnymi pamiatkami. Ludová kultúra v Piešťanoch, zvyk nosiť kroje,

roľníctvo a remeslá pretrvávali pomerne dlho. Silu ľudovej tradície dokumentuje časť Kroje – Ludový odev. Kúpele sa propagovali aj žartovnou formou a takéto vyjadrenie je v časti Žartovné pohľadnice.

Vlastná kúpeľná časť Piešťan bola po dlhú dobu stredoveku samostatným urbanistickým celkom a volala sa Teplice alebo Therae. Jej výnimočnosť sa zobrazuje v časti Piešťany – Teplice. Niektoré pohľadnice vznikli ako reprodukcie malieb známych umelcov aj kúpeľných hostí, ktorých inšpirovali kúpeľné budovy, nádherná príroda a zachytili ich svojimi štetcom. Tieto sú v časti Piešťany umelecky.

Samotné Piešťany mali až do prvej polovice 20. storočia charakter veľkej obce, ktorej obyvatelia boli predovšetkým roľníci a drobní remeselníci. Tejto tematike je vyhradená časť Veľké Piešťany.

Park je tiež jedným z fenoménov Piešťan, zaberá veľkú časť mesta, je rozdelený (na kúpeľný a mestský) a predsa je len jeden. Svedčia o tom Zákrutia parku.

Tri časti, Rieka Váh, Mosty cez Váh a Kúpalisko Eva, sa sústreďujú na rieku Váh, ktorá po stáročia formovala vývoj Piešťan, a tiež na termálne kúpalisko, postavené začiatkom 30. rokov minulého storočia.

V časti Okolie Piešťan sú pohľadnice s motívmi kaštiela v Moravanoch nad Váhom, hradov Čachtice a Beckov, ako aj prírodných zvláštností (jas-kyňa Čertova pec).

CD poteší nielen zberateľov pohľadníc, ale určite aj návštevníkov kúpeľov.

Vladimír Krupa

Filatelistická výstava k 60. výročiu oslobodenia mesta Trenčín

Dňa 8. apríla 2005 sa v Trenčíne uskutočnili oslavy 60. výročia oslobodenia mesta Trenčín slávnostným klade- ním vencov pri pamätníku umučených na Brezine. Po skončení pietneho aktu bola v KaMC OS SR (býv. Dom armády) vernisáž filatelistickej výstavy. Na výstave boli verejnosti predstavené exponáty: 2. svetová vojna v zrkadle poštových dokumentov z rokov 1933-1945, Tradície ČSLA a Hrdinovia ZSSR. Na výstave boli inštalované fotografie a archívne dokumenty vo vzťahu k oslobodeniu podľa scenára výstavy „SNP – cesta k slobode“, „Dukla – brána k slobode“ a „Oslobodenie“. Na výstave boli prezentované aj vojenské rady a vyznamenania, ako aj pechatné zbrane používané v 2. svetovej vojne, zapožičané z Vojenského historického múzea

v Piešťanoch. Účastníci vernisáže dostali lístok poľnej pošty s prílohou pamätníka oslobodenia mesta Trenčín a pošta Trenčín 1 používala príležitostnú poštovú pečiatku. Vernisáže sa zúčastnil aj primátor mesta.

-ký-

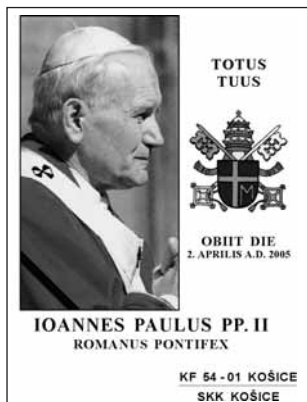
NEÚRADNÉ PRÍTLAČE

■ Košické prítláče k Jánovi Pavlovi II

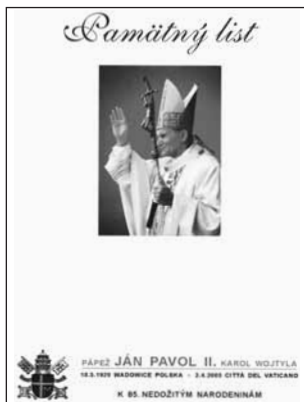
O sv. Otcovi Jánovi Pavlovi II sa hovorí, že to bol pápež, ktorý lámal tabu aj rekordy. Bol napríklad prvým netalian-ským pápežom od Hadriána VI. (Holandsko) r. 1522, prvým pápežom modliacim sa v protestantskom kostole od reformácie, prvým pápežom ktorý vstúpil do synago-

gy od čias apoštolov, prvým pápežom, ktorý vstúpil aj do moslimskej mešity. Dal audiencie vyše 17 miliónom ľuďom, vykonal 104 ciest do vyše 129 krajín sveta, z toho tri razy navštívil Slovensko. Vymenoval 231 kardinálov, vyhlásil 482 svätých a 1 338 ľudí blahorečil. Ján Pavol II. svojimi skutkami a duchom poznačil históriu celého ľudstva.

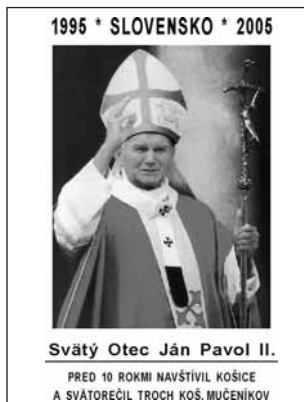
Košickí filatelisti v spolupráci so Slovenským katolíckym kruhom Košice dali vyhotoviť tieto tri prítláče:

Pri príležitosti úmrtia JP II. 2. apríla 2005 prítláč na CDV 118 s príslušným textom v latinčine

K 85. nedožitém narodeninám JP II. 18. mája 2005 prítláč na Pamätnom liste

Pri príležitosti 10. výročia návštevy sv. Otca na Slovensku a v Košiciach a svätorečenia troch košických mučeníkov k 2. júlu 2005 prítláč na poštovej obálke.

Najkrajšou slovenskou poštovou známkou roka 2004 sa stala známka Pltníci na Dunajci

Víťazstvo v ankete o najkrajšiu slovenskú poštovú známku roka 2004 získala známka Pltníci na Dunajci. Bola vydaná 3. septembra 2004 spoločne s Poľskou poštou. Jej autorom je Poliak Jacek Brodowski. (obr. na 2. str. obálky)

Druhé miesto prisúdili účastníci ankety poštovej známke z emisného radu Umenie, s vyobrazením diela Jakuba Bogdana Zápas kohútov v ryteckom prepise Františka Horniaka. Tretia skončila poštová známka

z dvojkusovej série Svadobné kroje, zobrazujúca ženský kroj z Paty. Návrhy známok vytvorila K. Ševellová.

Dvanásť ročník verejného hlasovania vyhlásila Slovenská pošta spoločne so Zväzom slovenských filatelistov (ZSF) a redakciami časopisov Zberateľ, Filatelie a Poštové zvesti. Podľa tajomníka ZSF Júliusa Jantoša, do ankety sa do uzávierky 31. marca 2005 zapojilo 1300 filatelistov a priaznivcov poštových známok zo Slovenska, Čiech, Poľska, Dánska, Rakúska, Švajčiarska a USA. O titul najkrajšej známky sa uchádzalo celkovo 28 poštových známok ročníka 2004.

Bližšie údaje o počtoch hlasov jednotlivým známkam a umiestnenie na ďalších miestach Slovenská pošta zatiaľ neoznámila. K celkovému vyhodnoteniu ankety sa ešte vrátíme v niektorom z nasledujúcich čísel nášho časopisu.

(podľa tlačovej správy SP spracoval -pem-)

Czeslaw Szlania zomrel

Keď sa hovorí o kráse poštových známok, nemožno nespomenúť krásu poštových známok vyrytých rytcom par excellence Czeslawom Szlaniom, Poliakom od roku

1956 žijúcim vo Švédsku. Žiaľ, teraz v súvislosti so smutnou správou, ktorá hovorí, že tento svetoznámy tvorca poštových známok zomrel 17.3.2005 vo veku 83 rokov. Bol aktívny až do jeho posledných dní, jeho posledná známka bola vydaná vo februári tohto roka k jubileu OSN (pozri Zberateľ 3/2005, s.19). „Odišiel veľký umelec, ktorého vyše tisíc známok je obdivovaných a vysoko oceňovaných na celom svete. Švédska pošta je za jeho prácu vďačná“ – vyjadril sa k tejto smutnej správe generálny riaditeľ Posten AB Inger Hahne. Dielo Czeslawa Szlania pripomeňme reprodukciou jeho nádhornej jubilejnej tisícej známky s námetom obrazu „Velké činy švédských kráľov“, ktorá bola vydaná v roku 2000.

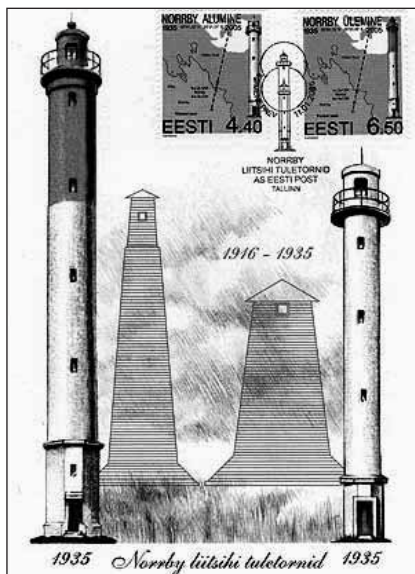
Výročie autorky Jany Eyrovej

V tomto roku pripadá 150. výročie úmrtia spisovateľky Charlotty Brönteovej (1816-1855). Jej meno viac povie, ak k nemu pridáme názov jej románu, ktorou sa stala známou na celom svete – Jana Eyrová. Kniha rozpráva o osudoch chudobnej siroty Jany Eyrovej, ktorá žila do svojich desiatich rokov u svojej tety, potom smutných deväť rokov v sirotinci a po odchode z ústavu jej pôsobenie ako vychovávateľky na panstve Rochestra. Jana a Rochester sa do seba zamilujú a zdá sa, že nič nemôže ohroziť ich sobáš. V dome sa však začínajú divné veci... Ch. Brönteová žila a tvorila v období romantizmu, keď sa dôraz kládol na city, návrat k prírode a minulosti, keď hrdina románu splyva s autorom a časťou témou je nešťastná láska. Britská poštová správa

k jubileu vydala šesťznámkovú emisiu, ktorá na jednotlivých známkach zobrazuje hlavné postavy a momenty z románu Jana Eyrová.

Estónske majáky

Na známkach sa pripomínajú nielen výročia významných osobností, ale aj kultúrnych a technických pamiatok. Patria k nim aj majáky. Dva z nich zobrazilo Estónsko na známkach vydaných 11. 1. 2005. Sú na nich majáky na pobreží nedaleko mesta Norrby, vysunuté v úžine medzi ostrovom Osmussar. Jeden je vysoký 32 m, druhý 22 m, jeden vydáva signály každé 2 sekundy, druhý v 4-sekundových intervaloch a viditeľnosť ich sve-

tiel je 12 míľ. Už 70 rokov slúžia námorníkom v orientácii, aby sa ich lode bezpečne dostali do prístavu. Majáky boli postavené v roku 1935, keď nahradili drevené provízorne zariadenia, postavené počas 1. svetovej vojny. Estónska pošta vydala CM s oboma známkami a s pohľadom na súčasné i bývalé drevené majáky.

Novozélandský baran

Zberatelia prišli na zaujímavú chybu na novozélandskej známke, ktorá bola vydaná začiatkom tohto roka. Ide o emisiu Dvor s domácimi zvieratmi (Farmyard animals), kde na známke 45c má byť zobrazená ovca s dvoma ovečkami. Lenže stala sa chyba krásy, autoro-

vi návrhu sa viac páčila „ovca s rohami“, a na známku nakreslil barana. Hneď sa rozvírila diskusia, ako sa to mohlo stať. Nuž, stalo sa, veď aj majster tesár sa niekedy utne.

Rok kohúta

Letí, letí, všetko, čo má krídla, letí – kohút! Pokiaľ si ešte na túto hru spomenieme, určite v duchu zdvihneme ruky. Nejde však o nostalgickú spomienku na kedysi rozšírenú a obľúbenú detskú hru, iba o netradičný pokus navodiť trochu humorne ladený pohľad na to, že v tomto

roku na známkach, minciach i ďalších zberateľských predmetoch „letia“ kohúty. Lebo podľa čínskeho lunárneho kalendára je tento rok v znamení kohúta. Jeho

začiatok, čínsky Nový rok je najvýznamnejší tradičný sviatok, ktorý je oslavovaný Číňanmi na celom svete. Znamená čínskeho lunárneho kalendára sa z roka na rok aj stále častejšie objavujú na zberateľských materiáloch západných krajín. Na ich vydávaní budú zrejme podstatnú rolu zohrávať komerčné hladiská, ale dôležitá bude aj zberateľská motivácia. Veď známky cyklu dvanástich lunárnych rokov ponúkajú príležitosť na zostavenie celkom zaujímavej zbierky. Pre zberateľa je tento rok

osobitne vhodný na realizáciu prvého kroku – podľa čínskej tradície je kohút obdivovaný pre jeho odvahu a spolaľivosť a ktorý nikdy nezlyhá oznámiť príchod nového dňa.

Tučniak na minci

Príroda a jej ochrana sú častými námetmi nielen poštových známok, ale aj iných zberateľských predmetov. Napríklad na Novom Zélande bola začiatkom roka 2005 vydaná pamätná strieborná minca s námetom tučniaka (*Eudyptes robustus* Gray 1845). Žije na chránenom drsnom pobreží Fiorland, na neobývaných ostrovoch Snarres južne od Stewartového ostrova. Tvár a bradu má čiernu a charakteristický žltý chochol nad očami. Vysky-

tuje sa iba v tejto lokalite a dnes ich žije už len približne 1500 párov. Na averze pamätnej striebornej 5 \$ mince je vyobrazená britská kráľovná Alžbeta. -vkn-

LETECKÁ POŠTA

Pri príležitosti filatelickej výstavy MILPHILA 2005, ktorá sa v mesiaci október 2005 uskutoční vo Viedni, a 5. výročia spolupráce KF52-19 v Trenčíne s ARGE Militaria Austriaca Philalena Wien, sa pripravuje vnútroštátna letecká preprava pošty. Organizátor podujatia, KF52-19 v spolupráci s veliteľstvom logistiky GŠ OS SR Trenčín, vydá lístok poľnej pošty, ktorý bude jediný pripustený k leteckej preprave. Leteckú prepravu pošty z Trenčína do vybraného miesta (podľa počasia sa stanoví deň a trasa letu) vykoná Obchodno-letecká spoločnosť SeagleAir Trenčín. Zaujímavosťou o tento druh leteckej prepravy pošty si môžu objednať lístky poľnej pošty s doručením adries, na ktoré sa majú jednotlivé zásielky odoslať s priložením poštovného za 1. alebo 2. triedu vo vnútroštátnom styku, alebo pre blízku cudzinu, ostatné štáty Európy, prípadne ostatné štáty sveta. K tomu priložia platné známky SR za 20 Sk ako manipulačný poplatok za každú zásielku (lístok poľnej pošty). V určený deň bude pošta Trenčín používať príležitostnú poštovú pečiatku. Objednávky adresujte: Jozef Korený, Soblahovská 39/81, 911 01 Trenčín, do 31. 7. 2005. -kýt-

Zaniknuté kúpele na historických pohľadniciach (3. časť)

Magdaléna Pekárová

KÚPELE SOBRANCE

Kúpele Sobrance sa nachádzali na východnom Slovensku na úpätí pohoria Vihorlat, kde prevládali listnaté lesy, v nadmorskej výške 122 metrov nadaleko mesta Michalovce. Liečili sa v nich pacienti najmä s kožnými a reumatologickými chorobami.

Studené sírne pramene slanej vody boli známe už v 18. storočí. Podľa archívnych dokumentov sa spomínajú už v prvej registrácii minerálnych prameňov Rakúsko-uhorskej monarchie. Sobrancecké kúpele vlastnila rodina grófa V. Szatáraya, ktorý nechal postaviť prvé kúpeľ-

Vila Várady v kúpeľoch Sobrance, poštu použitá r.1907, dlhá adresa

Dom Gábor a vila István v kúpeľoch Sobrance, vydal Gejza Ignáczy, poštu použitá r. 1905

né budovy so 45 vaňami. V roku 1822 na vybudovanie dvoch nových zdrojov minerálnej vody museli byť vysušené okolité močariny.

Vila Várady, hlavný vchod, vydal Gejza Ignáczy, poštu použitá r. 1909

Kúpeľným pacientom v polovici 19. storočia na oddych slúžila veľká tanečná sála, v okolí kúpeľov bol vybudovaný krásny park a počas sezóny tu hrávala hudba. Do konca 19. storočia sa v kúpeľoch zaviedli masáže aj vodoliečba. Kúpele boli obľúbené a navštevované aj zahraničnými pacientmi a mali stáleho kúpeľného lekára Dr. Gabriela Russaya.

Počas druhej svetovej vojny boli kúpele zničené a po nej sa kúpeľná liečba neobnovila, takže kúpele zanikli.

KÚPELE VYHNE

Severozápadne od Banskej Štiavnice, v bočnom úzkom lesnatom údolí Pohronia s dobrými klimatickými podmienkami, sa v nadmorskej výške 310 metrov nachádzali kúpele Vyhne. Liečili sa v nich pacienti s reumatickými, ženskými a žalúdočnými chorobami.

Kúpele Vyhne patrili k najstarším slovenským kúpeľným mestám, známymi svojimi liečebnými prameňmi už v 16. storočí, keď sa o nich zmienil Juraj Wernher v diele „O podivuhodných vodách Uhorska“. Okrem mešťanov z bankských miest si ich obľúbila i šľachta okolitých žúp a hodne ich navštevoval aj pospolitý ľud. V tomto období kúpele patrili rodine Röslovcov.

Prevádzku v kúpeľoch verne opísal Matej Bel (1740) v práci „Prodromus“ a Johan Crantz, ktorý v roku 1777 vykonal chemický rozbor termálnej vody. V tomto storočí bol kúpeľný život veľmi čulý. Na liečebné procedúry slúžili Panský a Obecny kúpeľ. Začiatkom 19. storočia

Celkový pohľad na kúpele Vyhne, pohľadnicu vydali kúpele, poštou použitá r. 1911

existoval Bankový kúpeľ, v ktorom sa nasadzovali banky na odber krvi. Na ubytovanie slúžil poschodový dom so 48 izbami. Keďže v sezóne kapacita ubytovania nestačila, hostia sa ubytovávali aj v súkromných vilkách a domoch.

V druhej polovici 19. storočia patrili kúpele banskoštiavnickému magistrátu, ktorý začal s rekonštrukciou kúpeľných budov a s výstavbou nových. Stála lekárska kúpeľná starostlivosť, vodoliečba, zrkadliská, masáže a elektroliečba zabezpečovali kúpeľom dostatočný počet pacientov.

Liečebný dom, pred ním lavičky a kvetinová výsadb, poštou použitá okolo r. 1923

Časť liečebného domu, v popredí stánky s rozličným tovarom, pri nich stoja ľudia, pohľadnicu vydali kúpele okolo r. 1915

Liečebné domy v kúpeľoch Vyhne, poštou použitá r. 1904, dlhá adresa

Kúpele Vyhne sa tešili dobrej návštevnosti a popularite až do druhej svetovej vojny, keď boli zničené veľkým požiarom a prevádzka sa v nich už po vojne neobnovila.

K zaniknutým kúpeľom patrili aj ďalšie menšie kúpele na území celého Slovenska. Na záver spomeniem aspoň niektoré: Jur pri Bratislave, Belušké Slatiny, Borová hora, Cemjata, Hajnačka, Hodejov, Išla, Levoča, Lipovce, Ľubica, Malé Bielice, Mula, Nová Lubovňa, Rožňava, Slatina, Santovka, Smerdžonka, Spišskonovo-

veské kúpele, Veľatý, Thurzo a Železno.

Rozlohou nevelké Slovensko malo a má úžasné bohatstvo minerálnych a termálnych prameňov, ktoré nie sú dostatočne využívané. Máme starú tradíciu v kúpeľníctve a treba len dúfať, že dobré meno pohostinnosti Slovenska nezanikne a budú nás i naďalej navštevovať pacienti, rekreatanti a turisti z celého sveta.

Tenisový kurt, na ktorom deti hrajú tenis, pohľadnicu vydali kúpele okolo r. 1915

MALÁ ŠKOLA FILATELIE (17)

PRE MLADÝCH AJ SKÔR NARODENÝCH

Štefan J. Plška

V pokračujúcej prechádzke medzi predmetmi nášho filatelistického záujmu sa musíme prísťaví tiež pri **poštovej pečiatke**. Ak nás zaujme, iste si položíme otázku, kedy a prečo vznikla, na čo slúžila a slúži až dodnes. S istotou môžeme povedať, že pečiatky sa na poštových zásielkach objavili oveľa skôr ako poštové známky. Podľa niektorých zdrojov sa ako prvá uvádza pečiatka Benátskej republiky z roku 1435. Ide o bezfarebný reliéfny odtlačok do papiera. Iné prameňe uvádzajú tzv. Bishopove pečiatky z rokov 1661-1731. V oboch prípadoch však ich výlučne poštové použitie môže byť sponchybné.

Na našom území si rozvoj poštových služieb a ich organizácia vyžiadali celý rad opatrení. Tak napríklad od polovice 18. storočia sa začal na adresnú stranu listov uvádzať názov odosielacej pošty a vyznačovala sa výška poplatku. Ustanovilo to nariadenie generálneho poštového riaditeľstva vo Viedni z 20. septembra 1751. Jeho dôsledné dodržiavanie však muselo byť v rokoch 1769, 1793 a 1804 opakovane pripomínané. Názov pošty sa zo začiatku písal ručne, neskôr pri zvýšenom počte zásielok sa začali používať pečiatky (podľa môjho skromného názoru však prapríčinou toho, ako aj všetkého technického pokroku, bola ľudská pohodlnosť). Nariadenie o ich používaní vydal 23. júla 1781 najvyšší dvorný poštmajster Paar.

Tvar a vzhľad pečiatok nebol predpísaný, a tak sa vyskytujú jednoriadkové s rámčekom, bez rámčeka,

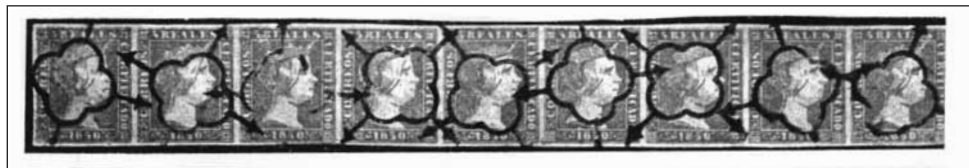
okrúhle, prípadne aj iných tvarov doplnované ozdobnými prvkami. Od roku 1839 však museli obsahovať aj údaj o dni a mesiaci podania zásielky. Takéto pečiatky si nechávali vyhotovovať samotní poštmajstri a v čase do vydania prvých známok ich nazývame **predznámkové pečiatky**.

Nasledujúce známkové obdobie prinieslo so sebou aj niekoľko ďalších zaujímavostí. Treba však vedieť, že predznámkové pečiatky sa v prvom známkovom období aj naďalej používali na označenie miesta a dátumu podania zásielky. To platí aj o ďalších, neskôr používa-

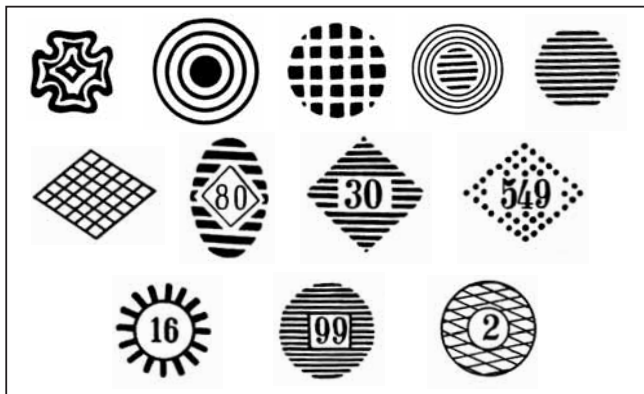

Predznámkové pečiatky

ných pečiatkach zväčša kruhového tvaru. Ale čo so známkami? Veď je to štátna cenina a môže byť ľahko zneužitá opätovným použitím a tým sa zníži príjem „do eráru“. A tak svetlo sveta uzrela **znehodnocovacia pečiatka**. Jej jediným účelom bolo nalepenú známku označiť tak, aby sa nedala druhý raz použiť. Tvar nebol predpísaný, a tak sa stretávame s najroznejšími podobami týchto pečiatok, a pretože neobsahujú miestny názov, hovoríme im aj **nemé pečiatky**. Neskôr, pravdepodobne z kontrolných dôvodov sa začali dopĺňať číslami príslušných poštových úradov. Keďže znehodnocovacie pečiatky často prekryvali celú plochu známky, nastal

Znehodnocovacia pečiatka neprekryvajúca obraz panovníka

Rôzne tvary nemých pečiatok

problém-ako zabrátiť „zneucteniu“ panovníka, ktorého obraz sa objavoval aj na známkach. Vznikol tak tvarom zvláštny druh pečiatky, ktorá síce známku znehodnotila, avšak mimo obrazu hlavy štátu (Sicília, Španielsko). Vrcholom snáh po znehodnotení známok a tak zabrániť ich opätovnému použitiu bolo zariadenie, používané v USA do roku 1887, nazývané aj „Killer“ (vrah). Išlo o pečiatky, doplnené vodorovne osadenými alebo rotujúcimi nožmi rôznej konštrukcie, ktoré známku doslova rozrezali.

Keďže poštové zásielky bolo treba označovať dvoma rôznymi pečiatkami (znehodnocovacou a miestnou), bolo to nepohodlné a časovo náročné, takže sa znova presadil pokrok. Bola to dánska pošta, ktorá od r. 1851 najmä na vlakových poštách používala kombinované pečiatky, pozostávajúce z dvoch častí, a to zo znehodnocovacej časti (nemej alebo s číslom) a dátumovej časti.

Časom sa prišlo na to, že poštová pečiatka mimo svojej pôvodnej funkcie môže plniť aj ďalšiu – propagačnú funkciu, a tak sa objavila prvá **príležitostná pečiatka**. Bolo to v r. 1862 vo Veľkej Británii pri príležitosti prvej medzinárodnej (svetovej) výstavy.

Pečiatky poštovní

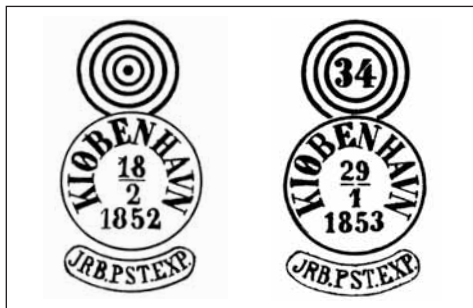

Príležitostné pečiatky

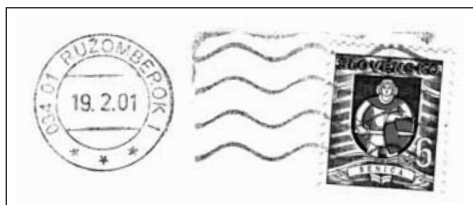
Od poštového znehodnocovania známok musíme rozlišovať tzv. **fiškálne znehodnocovanie** v prípadoch, keď známky plnia súčasne aj funkciu kolka (anglické POSTAGE – REVENUE) alebo sa nimi uhrádzajú iné, nepoštové poplatky, napr. na Islande známe pečiatky TOLLUR (clo).

Najmä na celistvostiach sa stretávame aj s inými pečiatkami. Sú to pečiatky poštovní, poštových zberných miest, schránok na železničných staniaciach, pečiatky vlakových, lodných, leteckých pôšt, ako aj pečiatky určujúce spôsob zaobchádzania so zásielkami (doporučene, expres, priority) a tiež pečiatky upozorňujúce na

Panamerický zraz skautov

Kombinované pečiatky

Kombinovaná pečiatka zo súčasnosti

závady zistené počas prepravy (poškodenie zásielky, nedostatočne vyplatená zásielka a pod.).

Aj pri pečiatkach musíme zisťovať reálnu možnosť ich použitia v danom čase. V snahe získať pečiatkovanú (použitú) známku, ktorá je v niektorých prípadoch vzácnjšia ako nepoužitá, prípadne „vylepšiť“ nepoužitú známku s poškodeným alebo odstráneným lepom, alebo po uplynutí času jej platnosti, prichádza **pečiatkovanie z ochoty**.

Záujem o pečiatkované známky vedie niektoré poštové správy k tomu, že na obchodné účely nechávajú opečiatkovať celé hárky s neporušeným lepom. Často sú tieto pečiatky natlačené, majú sýtu farbu a zanechávajú po nej stopy aj na zadnej strane známky.

Od poštových pečiatok musíme odlišovať **kašety**. Sú

to prídavné pečiatky rôznych organizácií, často aj poštových, pripomínajúce určité podujatia, napr. prvý let, filatelistické alebo inú výstavu, dostavníkovú alebo inú poštu. Odtlačok kašetu, ktorý môže mať rôzny tvar aj farbu, sa umiestňuje zásadne mimo známky.

Argentínska pošta vydala 15. 1. 2005 príležitostnú poštovú známku venovanú 12. panamerickému skautskému jamboree, ktoré sa konalo v San Rafael v provincii Mendoza (8. až 16. 1.) Mesto leží západne od Buenos Aires na úpätí Ánd. V známkovom obraze sa nachádza emblém podujatia a salutujúci skaut.

Skautské hnutie (chlapcov), založené anglickým generálom Robertom Baden-Powellom v r. 1906, získalo celosvetové uznanie ako výchovný prostriedok, podporujúci celkový rozvoj mládeže vo veku 7 – 21 rokov. Tri základné princípy skautingu sú služba Bohu, blížnemu a sebe. Skaut sa prísahou zaväzuje dodržiavať a riadiť sa tromi cnosťami – vernosťou, družnosťou a mravnosťou.

Najväčším podujatím hnutia je celosvetový zraz skautov, ktorý sa od r. 1920 koná každé štyri roky v rôznych krajinách sveta. Podobne sa organizuje aj panamerické jamboree, ktoré sa prvýkrát uskutočnilo v Argentíne v uvedenom termíne. Skauting v Argentíne a na celom americkom kontinente odštartoval začiatkom 20. storočia Arturo Federico Penny, prvý skaut. Hnutie vzniklo v r. 1909, keď Baden-Powell navštívil Buenos Aires a po prednáške v YMCA (Katolícky spolok mladých mužov) vyzval vytvoriť organizačnú komisiu skautov. Zakladajúce zhromaždenie Argentínskej skautskej spoločnosti sa uskutočnilo 4. 7. 1912. Dňa 7. 4. 1937 vznikla Katolícka skautská únia Argentíny. Tieto dve organizácie sa spojili 1. 12. 1996 do civilnej organizácie Skauti Argentíny, ktorá má 45 000 členov v 800 skupinách.

Nominálna hodnota známky je 75 c. Štvorfarebným ofsetom a metalizovanou farbou ju vytlačila tlačiareň Letra Viva v Buenos Aires v náklade 104 000 kusov. Súčasťou emisie je FDC, ktorá bola vydaná v počte 3 000 kusov.

-ilk-

FIRMA ZBERATEĽ

stále vykupuje

**HODNOTNÉ ZBIERKY I JEDNOTLIVÉ
ZNÁMKY, MINCE A POHLADNICE**

Poradenská služba - Zásielková služba
Diskrétnosť zaručená - Platba v hotovosti

Predajňa:

831 02 Bratislava, Račianska 17

☎ 02 / 44 250 149

e-mail: zberatel@nextra.sk

Otvorené pondelok až piatok
od 10⁰⁰ do 18⁰⁰ hod.

ALBUM ZIKA

**NEHLADAJTE MA DOMA,
NÁJDETE MA NA INTERNETE**

www.albumik.sk

MZIKA@HOTMAIL.COM

TEL/FAX.: 02 / 4342 9386

Uložte svoje zbierky do kvalitných
predtlačenených albumových listov
firmy SCHAUBEK zasklenených
havičkami s čiernym alebo bielym
podkladom.

K dispozícii sú albumové listy známkových krajín
Európy aj Zámoria od začiatku existencie pošt-
tových známkov až podnes. Možno si zakúpiť aj
jednotlivé ročníky, aj jednotlivé chýbajúce listy,
tiež rôzne typy voľných listov. Listy sa dajú ulo-
žiť do krúžkových, skrutkových alebo perových
dosiek, ktoré tiež nájdete v našej ponuke.

Kontaktujte nás na adrese:

SIMCO, s.r.o., Astrova 1, 010 08 Žilina
alebo na tel./ fax. čísle: 041/ 5653 752

FILATELIA ALBUM

predávame a vykupujeme

**ZBIERKY ZNÁMKOV, MINCÍ,
STARÝCH POHLADNÍC,
CELISTVOSTÍ
A OSTATNÝ FILATELISTICKÝ
MATERIÁL**

FILATELIA ALBUM

Lazaretská 11

811 08 BRATISLAVA

telefón / fax: + 421 - 2 - 5296 7411

www.matchboxmuzeum.sk

Ervín SMAŽÁK

Lotyšská 16

821 06 Bratislava

tel.: 02/45246 518

Propagácia športových podujatí na poštových materiáloch
(prítláče, príležitostné poštové ☉ a strojové príležitostné ☉)

Sprostredkovateľská činnosť vo filatelii. Zásielková
služba (novinky SR, ČR).

Ponúkam známky, FDC, celistvosti, katalógy a ostatné
poštové materiály na tému Olympia a šport (celý svet).

Vykupujem kvalitný poštový materiál na tému Olympia
a šport (celý svet).

Prijímam do komisionálneho predaja poštový materiál
na tému Olympia a šport (celý svet).

Členovia SSOŠF pri Slovenskom olympijskom výbere
majú **10% -nú zľavu** na materiály firmy ERVO.

Firma

Námestie SNP č.37, ☎ 045 / 5320250-51

Predávame a vykupujeme materiál z oblasti

**filatelie, numizmatiky, notafílie,
filokartie, telefónnych kariet**

Zároveň poskytujeme bezplatne poradenskú službu a
ohodnocovanie materiálu.

Pre členov Klubu Filatelie a abonentom časopisu
Zberateľ poskytujeme 5% zľavu

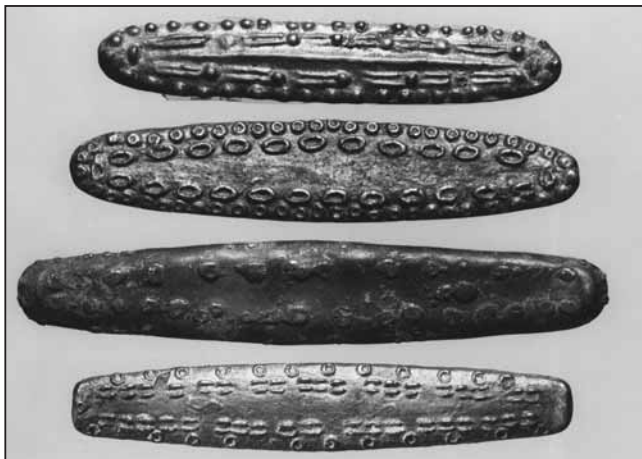
Zaujímavosti z histórie predmincových platidiel (2. časť)

Elena Minarovičová

V predchádzajúcej časti príspevku z histórie predmincových platidiel som uviedla zaujímavosti o mušličke kauri. Dnešný príspevok venujem opäť platidlám toho druhu, avšak platidlám iných tvarov, z iného materiálu a tiež aj iného pôvodu.

Zmienila som sa všeobecne aj o tom, že ako prostriedok výmeny sa používali tiež kakaové alebo kávové bôby. Kakaové bôby sa používali ako skutočné platidlá v priebehu niekoľkých storočí a dĺžkou času platnosti prekonávajú, okrem mušličiek kauri, iné platidlá tohto druhu. Veľkosť bôbov nebola taká ako ju poznáme dnes, ale bôby mali asi tretinu veľkosti v porovnaní s dnešnými.

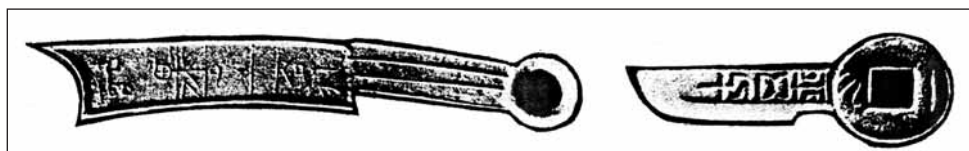
Kakaové bôby sa používali ako primitívne platidlo v predkolumbijskej strednej Amerike u Aztékov a Mayov a v Mexiku v priebehu niekoľkých storočí až do 19. storočia. Ako platobný prostriedok väčšej hodnoty sa bôby ukladali do vriec. Počet bôbov vo vreci mohol byť až 24 000 kusov. Menšou jednotkou bolo ciqipilli, bolo to vreco, ktoré obsahovalo 8000 bôbov. Otrok mal cenu v čase najvyššej hodnoty tohto platidla 100 bôbov. Z prameňov sa dozvedáme, že v polovici 16. storočia, konkrétne v roku 1555 sa 140 bôbov = 1 realu, v roku 1590 sa 1600 bôbov = 1 escudo. V 18. storočí sa hodnota 60 až 80 kusov bôbov = 1 realu. Kakaové bôby obiehali ako platidlo v niekoľkomesačnom krátkom časovom rozpätí v roku 1945 aj vo Francúzsku a používali sa ako drobné neoficiálne platidlo v pomere 1 frank = 15 bôbov. Je zaujímavé, že podobne ako mince, aj kakaové bôby sa falšovali, napríklad niekto ich vyrábal zo zeminy. V 19. storočí sa používali aj kávové bôby, a to na ostrove Sumatra a v oblasti Perzského zálivu.

Indočína, platidlá v podobe tigrič jazykov

Veľmi rozšíreným druhom predmincového platidla sú čajové peniaze. V Brazílii sa čajové lístky formovali do ľudských alebo zvieracích tvarov a v pralesných osadách slúžili ako platidlo až do roku 1950. V Číne, Tibete a v Mongolsku sa v 19. a v prvej polovici 20. storočia používali lisované čajové doštičky ako platidlo. Na doštičkách boli vytlačené čínske znaky, ktoré udávali hmotnosť a akosť čajového platidla. Dosahovali veľkosť 18 x 22 cm až 33 cm a ich hmotnosť sa pohybovala od jedného až do dvoch kilogramov. A aká bola ich hodnota napríklad v Tibete? Kôň stál 15 čajových doštičiek a ťava až 120 týchto čajových platidiel.

V Číne obiehali prvé primitívne platidlá. Boli ich veľké množstvo, a preto si predstavíme iba niektoré z nich. Je dokázané, že platidlá z Číny sú najstaršími historicky doloženými platidlami v dejinách ľudstva. Tak, ako u iných národov, aj v Číne boli predchodcami monetárnych platidiel predmety dennej potreby, preto mali

Čínske platidlá v tvare nožov

peniaze rozličné tvary, napríklad minca lopata, rýľ, kosák, klúč, nôž, peniaz most, zvonček, lotosový kvet a ďalšie iné.

Medzi najznámejšie čínske platidlá tohto druhu patria *platidlá v tvare nožov*. Používali sa v rokoch 1125 – 255 pred n. l. Odlievali sa z bronzu, mosadze a medi a ich hmotnosť sa pohybovala od 5 do 200 gramov. Tieto platidlá sa často napodobňovali alebo získavali výmenou, čo zapríčinilo, že sa stali obeživom aj v ďalších krajinách starých ázijských kultúr. Tvar tohto platidla sa vyvinul z tvaru skutočného noža, ktorý sa v Číne používal už 1500 rokov pred n. l. Ako príklad uvádzam nožové platidlo v dobe panovania dynastie Čou (771–256 pred n. l.). Na jednej i druhej strane môžu byť vyryté čínske znaky, ktoré označujú meno vydavateľa. Tieto nožové platidlá sa odlievali z kvalitného bronzu. Ich dĺžka bola cca 136 mm a hmotnosť 13,7 gramov.

Od 16. až do 18. storočia sa v krajinách okolo Perzského zálivu, na Ceylone a Maledívach používal ako platidlo *larin* (*Fish hook*). Bol to pôvodne strieborný, dvojmo preložený drôt v tvare rybárskeho háčika. Larin mal dĺžku 2,5 až 5 cm. Jeho hodnota sa merala podľa hmotnosti, cca 4 gramy. Názov larin prešiel neskôr na medenú mincu razenú na Maledívach od začiatku 18. storočia. V súčasnosti predstavuje stý diel maledívkej rupie (1 maledívská rupia = 100 larinov).

Na území Thajska, Kambodže a Barmy je rozšírená hmotnostná a menová jednotka *tikal* (*tical*). Špeciálny okrúhly a guľovitý tvar týchto mincí sa razil v rozličných hodnotách a z rôznych kovov od 14. do 20. storočia. Svojim tvarom pripomínajú tieto platidlá hrubú stočenú guľku. Býva na nich zobrazená štylizovaná ulita mušle, alebo iné značky, ktorých obmena bola veľmi obľúbeným motívom thajských dynastií až do polovice 18. storočia. Pomenovanie je totožné s rozličnými inými názvami (napr. v Barme *kyat*, v Thajsku *baht*). Tikal (alebo

bath) mal hmotnosť cca 15,22 g. V Thajsku bol tikal základnou menovou jednotkou až do roku 1928. V striebre sa razili nominálne hodnoty 1/6, 1/8, 1/4, 1/2, a 1 tikal. V zlate sa razili nominály 2, 4 a 8 tikal.

Pomerne zložitú peňažnú sústavu v Thajsku tvorili súčasné peniaze a jednotky hmotnosti, na ktoré sa prepočítavalo. Názvy mincí boli: *fuang*, *salung*, *tikal*, *teil* (*bath*) a prepočítové jednotky hmotnosti: *klam*, *paje*, *kati*,

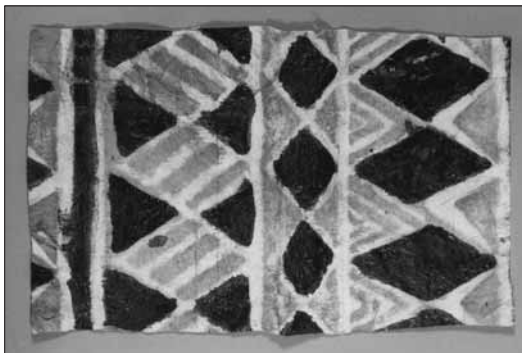
Ďaleký Východ, strieborný tikal (1/8 a 1/2 bathu), 19. stor.

pik. Koncom 12. storočia začali v Thajsku používať khmérsku jednotku hmotnosti *tamlung*, ktorá sa rovnala 80 gramom. Podľa tohto názvu dostala meno aj najznámejšia minca krajín Indočíny, nazvaná tiež *tamlung* alebo *tigrí jazyk*. „Minca“ mala podlhovastý tvar rôznej veľkosti a na vrchnej strane hrubý, drsný a bradavicový povrch. Na oboch koncoch pripomínala tvar skutočného jazyka. Drsný povrch bol údajne docielený tým, že pri výrobe na tekutý kov sypali mravce.

Tamlung sa používal ako platidlo v období až do konca 19. storočia v Laose, Kambodži a severovýchodnom Thajsku. Mincovým kovom bolo striebro, billon alebo postriebreňá meď, pričom hmotnosť *tamlungu* sa pohybovala od 1,5 do 250 gramov. Niektoré mince boli anonymné, na niektorých boli vyrazené znaky označujúce hmotnosť, rýdzosť a vydavateľa.

Inou menou boli rozličné druhy tkanín alebo rohoží, ktoré obiehali napríklad v Tichomorí. V Afrike sa v priebehu 19. storočia ako primitívne platidlá používalo *látkové platidlo*. Baly látky sa hodnotili podľa hmotnosti, napríklad 1 kilogram látky = 20 kg železa = 5 kg strelného prachu. Aj na ostrove Samoa sa používali látkové platidlá. Domorodci tu tkali látku, ktorá sa nazývala *tapa*.

Na tomto mieste nemožno vymenovať alebo opísať všetky primitívne platidlá, ktoré sa používali v jednotlivých krajinách na celom svete ešte aj v 20. storočí. Aj z tohto dôvodu sa môj príspevok obmedzil iba na niektoré typy. Napriek tomu verím, že niektoré ukážky týchto predmincových platidiel, spomínané v obidvoch častiach môjho príspevku, čitateľa zaujali svojou atraktivnosťou a nezvyčajnými tvarmi a aspoň trochu mu rozšírili znalosti o platidlách, ktoré nemusia mať vždy okrúhly tvar a cvengot kovu im je vzdialený. ■

Západná Samoa, látkové platidlo, *tapa*

SÚŤAŽ O KVET ZBERATEĽA

Vážení čitatelia,

aj úvodom piateho kola štvrtého ročníka našej súťaže o Kvet Zberateľa môžeme s potešením konštatovať, že rubrika má nielen svojich stálych priaznivcov, ale pribúdajú aj noví. Pre redakciu je to istý barometer záujmu o časopis, a tým aj jeho obsahové zameranie. Stretli sme sa aj s odpoveďmi, že tretia otázka je najťažšia, pretože Vás zaujalo viac príspevkov. Každý hlas, každý názor je pre redakciu zaujímavý a pomáha nám v našej práci.

Na začiatku tohto ročníka sme mali obavy, či zaujme skladba otázok. Priebežné hodnotenie potvrdzuje, že percento správnych odpovedí na prvé dve otázky je vyššie ako vlni. Nie je to však dôvod, aby otázky boli ťažšie. Už len samotný fakt, že odpoveďami na otázky sa ožívujú niektoré dávnejšie získané vedomosti, je pozitívnym výsledkom súťaže.

Z vyhodnotenia tretieho kola vyplýva, že bodovalo 13 príspevkov, pričom na prvých miestach sú výraznejšie rozdiely ako v predchádzajúcich kolách.

■ Vyhodnotenie 3. súťažného kola:

1. otázka – fragment z druhej strany obálky správne identifikovalo 53 z 55 súťažiacich – vyobrazený bol architektonický motív Skalice, rotunda z 11. stor., detail zo známky č. 1627, ktorá bola vydaná 21.8.1967 v rámci emisného radu mestá.

2. otázka – správna odpoveď na otázku „Ktorý významný slovenský umelec je autorom diela na známke a uveďte ešte aspoň jednu známku, na ktorej je ďalšia reprodukcia tohto umelca“, mala byť: Vincent Hložník, a ďalšia známka s dielom tohto umelca je napr. Pof. č. 1628 Prešov, ktorá vyšla v rovnakom emisnom rade, č. 1704-05, 2373, 2427-28, 2770, atď. Na otázku správne a v celom rozsahu odpovedalo tiež 53 súťažiacich

Na 3. otázku - (ktorý článok sa v marcovom čísle Zberateľa najviac páčil), hlasujúacich aj tentokrát víťazstvo prisúdili **Š. J. Plškovi - Malá škola filatelie (15)** – **Poštové celiny** (33 hlasov). Druhé miesto, s odstupom siedmich hlasov získala **A. Paulinyová: Z galérie majstrov známokovej tvorby – V. Hložník** (26 hlasov), 3. miesto s počtom hlasov 22 hlasov získal **K. Čierny** za príspevok **Vzducholode a počiatky motorového lietania** (Zberateľské state č. 14). 4. miesto patrí **R. Klímovi**, keď článok **Košické vydanie – 60 rokov** dostal 16 hlasov. Na 5. mieste s 15 hlasmi je príspevok **Zaniknuté kúpele na historických pohľadniciach od M. Pekárovej**. Šieste miesto s 12 hlasmi získal **M. Gerec** za **Špecializáciu slovenských výplátch známok-Zvolen** (14). **S. Šablatura** dostal 10 hlasov za

Falošné pečiatky a tým obsadil 7. miesto. Na 8. mieste (po 7 hlasov) sa umiestnil ohlas **B. Syneka** k článku: **Je „modrý Štefánik“ prvou známkou Slovenska?** a príspevok **J. Karoviča** o **Turistických pasoch**. Po 6 hlasov získali **M. Bachratý** za príspevok **Neobyčklý dôvod doplätého** a **J. Korený** za **80 rokov organizovanej filatelie v Trenčíne**

Ďalšie hlasy (1 až 3) súťažiaci priznali ešte ďalším štyrom príspevkom.

Výhercami 3. kola nového ročníka súťaže sú **Jozef Vrábek z Prešova** (nákupná poukážka firmy Zberateľ na nákup tovaru v hodnote 250 Sk) a **Ing. Ladislav Kráľovský z Michaloviec** (zásobník na známky, formát A 4, 8-listový). Srdečne blahoželáme!

■ 5. - májové KOLO SÚŤAŽE

Do 5. kola nového ročníka súťaže sme pripravili tieto otázky:

1. otázka znie: Z ktorej československej známky je fragment, vyobrazený na druhej strane obálky, z akej emisie a v ktorom roku bola vydaná?

2. otázka znie: Ktorá významná slovenská umelkyňa je autorkou výtvarného návrhu známky a uveďte ešte aspoň jednu známku, ktorá vznikla z návrhu tejto umelkyne.

3. otázka znie: Napíšte troch autorov a názvy ich článkov, ktoré sa vám v aprílovom čísle časopisu Zberateľ najviac páčili.

Vaše odpovede s poznámkou „Súťaž“ očakávame do **6. júna 2005**. Za účasť v súťaži vopred dakujeme a tešíme sa na vaše odpovede. Redakcia

MÁTE SLOVO

Podnet na napísanie príspevku mi dal článok p. Zdenka Frita: Jsou to ještě slovenské známky? (Zberateľ 4/2005).

Slovenská filatelie sa dostala za veľmi krátky čas z výslnia do úplného suterénu. Myslím si, že súčasná estetická úroveň našich známok tlačенých v Anglicku a vo Francúzsku nedosahuje ani úroveň lepšie vyhotovených námetov na zápalkových škatuľkách.

Emisný plán je pre zberateľov z viacerých dôvodov nevyhovujúci. Celkový počet vydaných známok v uplynulých rokoch je neúmerne vysoký – cca 2/3 ročného nákladu českých známok. Vysoké nominálne hodnoty sú v poštovej prevádzke mnohokrát nevyužitelné. Rozdelenie známok v emisnom pláne na výplätne a príležitostné je v rozpore s doterajšou zaužívanou terminológiou. Ak sú výplätnými známkami Veľká noc 2005, Bratislavský mier (200. výročie), Detská známka, Vianoce 2005, kedy a na čo ich chce Slovenská pošta, a. s., nechať znovu dotlačiť? Stanovisko vydavateľa, že výplätne známky zberateľa nemusia odobrať v plnej výške (po vydaní 60 Sk známky k nášmu vstupu do NATO) je nepochopením podstaty filatelie, teda snahy o kompletnosť zbierky. Ak niekto zbiera slovenské známky, tak ich bude zbierať všetky alebo ich nebude zbierať vôbec. Ide Slovenskej pošte o to, aby tých druhých pribúdalo?

Milan Bahmor

Maribor oslávil 750 rokov

Normálnym tvarom poštových známok je v drvivej väčšine prípadov obdĺžnik alebo štvorec a iba výnimočne sa môžeme stretnúť s iným geometrickým tvarom, napríklad trojuholníkom alebo kosoštvorcom. V posledných rokoch viacero poštových správ prinieslo svoje novinky s kruhovou perforáciou (zvyčajne športové, najmä futbalové námety) alebo dokonca s perforáciou v tvare srdca (valentínske námety).

K týmto tvarovým oživeniam sa pridala aj Slovinská pošta, ktorá 22. 9. 2004 vydala príležitostnú známku k 750. výročiu prvej písomnej zmienky o meste Maribor v osemuholníkovom formáte. Znáмка s hodnotovým označením C (v čase vydania zodpovedá 95 T) prináša detail listiny z r. 1254 s názvom mesta Marpurg, z ktorého neskôr vzniklo nemecké Marburg.

Toho druhého najväčšieho mesta Slovinska sa nachádza na severovýchode krajiny na rieke Dráva. Na sever od mesta sa rozprestierajú vinohradnícke svahy. R. 1981 mal Maribor 106 tisíc obyvateľov. Priemysel je zastúpený najmä strojárstvom a chemiou. Univerzita bola zalo-

žená r. 1975. V meste sa nachádzajú kúpele a v blízkosti je zimné športové centrum. Východne od mesta je situované medzinárodné letisko.

Osídlenie tejto lokality je doložené z r. 1147 a trhové právo získala r. 1209. Vďaka podpore kniežata Maribor skoro predstihol staršie a v stredoveku významnejšie mesto Ptuj (Pettau). Až do r. 1919 bol súčasťou nemeckého Dolného Štajerska. Ešte v r. 1910 Nemci tvorili 81 % obyvateľstva, v r. 1921 sa ich podiel znížil na 21 %. Slovinský názov Maribor sa používa od 19. storočia.

V starom meste sa zachovali zvyšky mestského opevnenia s vodnou vežou zo 14. storočia. Hrad z 15. stor. bol o 200 rokov neskôr barokizovaný a dnes je múzeom. Dóm z 12. stor. sa dočkal viacerých prestavieb a podobne aj radnica z r. 1515 dostala renesančnú fasádu.

-ilk-

Chorvátsko na svetovej výstave EXPO 2005

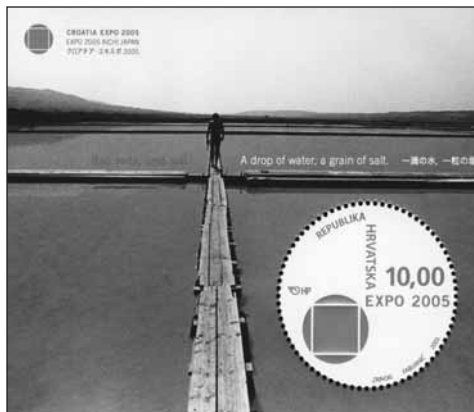
Po úspešnom vystúpení na svetových výstavách v Lisabone a Hannoveri sa Chorvátsko zúčastňuje aj na svetovej výstave v Aichi (Japonsko), ktorej motto je Múdrosť prírody. Chorvátsko vypisalo súťaž pre EXPO na tému Kvapka vody nielen preto, že interpretácia motívu motívu Voda na predchádzajúcich výstavách

bola dobrou školou, ale aj z dôvodu, že vďaka bohatým zásobám tejto vzácnej suroviny sa Chorvátsko pokladá za privilegované miesto na našej planéte. Kvapka vody môže byť prezentovaná rôznym spôsobom – ako život v krásnej rieke, nádherna močiar, voda ako zdroj komunikácie a spomínania. Víťazný projekt pre účasť na výstave od autorskej skupiny, vedenej Damirom Fabjaničom, umeleckým fotografom zo Záhrebu, predstavuje aj pozoruhodnosti Chorvátska, jeho dejiny civilizácie, kultúrne dedičstvo a ľudskú prácu, zanechávajúcu stopy na zemi. Každé vystúpenie Chorvátska na svetovej výstave bolo vizuálne-scénickým zážitkom a teraz autori pokročili ešte ďalej, keď návštevníkov pavilónu intenzívne menia na aktérov happeningu.

Kvapka vody a kryštál soli sa premietli aj do loga výstavy – štvorec v kruhu. Tento obrovský svetový veľtrh senzácií zároveň ovplyvňuje veľkú časť turistického trhu. Žiaľ, na tomto významnom fóre by sme márne hľadali Slovensko.

Príležitostnú poštovú známku nominálnej hodnoty 10 kn, venovanú účasti Chorvátska na svetovej výstave, vydala Hrvatska pošta 25. 3. 2005 ako háčček. Na kruhovej známke sa nachádza logo výstavy, celú plochu háččeka rozmerov 96 x 79 mm zaberá výtvarná fotografia solných bazénov na Pagu z r. 1975. Náklad háččeka je nízky, iba 20 000 kusov. Viacfarebným ofsetom ho vytlačila tlačiareň Zrinski. Emisiu dopĺňa FDC a pamätný list.

-ilk-

AUKCIE • BURZY STRETNUTIA

Kalendár podujatí s uvedením ich názvu, miesta a termínu konania, prípadne ďalšími informáciami je zostavený podľa podkladov, ktoré redakcií poskytli usporiadatelia podujatia. Za obsah a znenie informácií redakcia neručí.

KLUBOVÉ STRETNUTIA

■ **BANSKÁ BYSTRICA** - FILATELIA • Dom slovenského misijného hnutia, Skuteckého 4 • Každú druhú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 11,00 hod. ■ **BANSKÁ BYSTRICA** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Skuteckého 36 • Každý posledný pondelok v mesiaci od 16,00 do 17,00 hod. ■ **BRATISLAVA** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Dobrovičova ulica 14 (Suvorovov internát) • Každú nedeľu od 8,00 do 12,00 hod. ■ **KEŽMAROK** - FILATELIA • Zasadacia mestská polícia, Hlavné námestie 3, I. poschodie • Každú prvú nedeľu v mesiaci (okrem augusta) od 9,30 hod. ■ **KOŠICE** - FILATELIA, TELEFÓNNE KARTY • Železničná stanica, veľká zasadačka • Každú nedeľu od 9,00 hod. okrem sviatkov (júl a august možnosť zmeny termínov) ■ **KOŠICE** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Východo-slovenské múzeum, Hviezdoslavova 3 • Každú nedeľu od 9,00 do 12,00 hod. ■ **LEVICE** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. • CK Junior, Sládkovičova ulica ■ **LUČENEC** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA, TELEFÓNNE KARTY a iné • Bufet Malá ryba, L.Štúra 6 (pri Lekárni) • 1. a 3. nedeľa v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. ■ **MALACKY** - FILATELIA, každý posledný štvrtok v mesiaci okrem júla, augusta a decembra od 17,00 do 18,00, Záhorácke centrum kultúry, Mierové nám. 1 ■ **MARTIN** - FILATELIA • Výmenné schôdzky KF 53-05 v DO Strojár, Vajanského nám. 2 • Každý pondelok od 18,00 hod. ■ **MARTIN** - NUMIZMATIKA • Schôdzky členov Priateľov numizmatiky I Penzión Čierna paní • Každý štvrtok od 16,00 do 17,00 hod. ■ **MICHALOVCE** - FILATELIA • Dom Matice slovenskej, Masarykova 42, Michalovce (2.poschodie) 1 x mesačne, každý druhý pondelok o 17,00 hod. (okrem letných mesiacov júl a august) ■ **NITRA** - FILATELIA • Študentský domov Poľnohospodárskej univerzity MLADOST' • Každú prvú nedeľu v mesiaci od 8,00 do 12,00 hod. • Za stoly a ani za vstup sa neplatí ■ **NOVÉ MESTO nad Váhom** - FILATELIA • Mestské kultúrne stredisko • Každý štvrtok od 18,00 hod. ■ **NOVÉ ZÁMKY** - FILATELIA • Kaviareň hotela Korzo, Hlavné námestie • Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. ■ **PIEŠŤANY** - FILATELIA, NUMIZMATIKA • Centrum voľného času Ahoj, Teplická ul. 83 • Každú nedeľu od 8,30 do 10,30 hod. ■ **POPRAĐ** - FILATELIA • Každá prvá a tretia streda v mesiaci od 17,00 hod. Pošta Poprad 2, zasadačka na 2. poschodí ■ **PRESOV** - FILATELIA • Posádkový klub, Mukačevská 22, • Každý štvrtok od 16,00 do 19,00 hod. ■ **PRIEVIDZA** - FILATELIA • Členské schôdze spojené s výmenou materiálu • Cukráreň EDEN pri kláštore piaristov na ul. A. Hlinku • Každá nedeľa od 9,00 do 11,00 hod. ■ **PRIEVIDZA** - NUMIZMATIKA • Členské schôdze spojené s výmenou numizmatického materiálu • Dom kultúry - Kultúrne a spoločenské stredisko • Každá prvá streda v mesiaci od 16,00 do 18,00 hod. ■ **RUŽOMBEROK** - FILATELIA • Liptovské múzeum • Každý druhý a štvrtý štvrtok v mesiaci (okrem prázdnin) - október až marec od 17,00 hod., apríl až september od 18,00 hod. ■ **ŠPIŠSKÁ NOVÁ VES** - FILATELIA • klubové stretnutia Centrum voľného času ADAM, Levočská 14 ů každý páry týždeň vo štvrtok o 16,00 hod., okrem júl-august ■ **TREŇČÍN** - FILATELIA • Kultúrne stredisko Dlhé Hony • Každú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 11,30 hod. okrem Veľkej noci

a Vianoc. V auguste 2-týždňová dovolenka ■ **TREŇČÍN** - NUMIZMATIKA • Pravidelné členské schôdze spojené s výmenou v Dome armády I Každý tretí štvrtok v mesiaci od 16,00 hod. (okrem veľkých prázdnin) ■ **TRNAVA** - KF Trnava • Centrum voľného času KALOKAGATIA, Strelecká 1 • Každú stredu od 15,30 do 17,00 hod. ■ **VRANOV n / Topľou** - VŠETKY ZBERATELSKÉ ODBORY • Piváreň pod Lipou, M. R. Štefánika 136 • Každú prvú nedeľu po 15-tom v mesiaci od 10,00 do 12,00 hod. okrem prázdnin a sviatkov • Kontakt: ☎ 057 44 611 18, 0905 202 096 □ (R)

REGIONÁLNE PODUJATIA

➔ 22. máj 2005 TREŇČÍN

TRADIČNÁ CELOSLOVENSKÁ BURZA FILATELISTOV V TREŇČÍNE sa uskutoční v Kultúrnom stredisku Dlhé Hony. Ďalšie burzy sa v roku 2005 budú 18. septembra a 13. novembra.

➔ 29. máj 2005 LUČENEC

MEDZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIE, hotel Pelikán (pri tržnici) od 8,00-12,00 hod. Ďalšie stretnutia 26.6., 31.7., 28.8., 25.9., 30.10. a 27.11. 2005. Informácie ☎ 047 4329 266.

➔ 4. jún 2005 TREŇČÍN

BURZA STAROŽITNOSTÍ v spolupráci s Antik Media poriada výstavisko TMM, Pod Sokolicami 43, Treňčín

➔ 5. jún 2005 KYSUCKÉ NOVÉ MESTO

MEDZINÁRODNÉ STRETNUTIE ZBERATELOV starožitností a ostatných zberateľských odborov každú prvú nedeľu v mesiaci od 8,00 hod. v priestoroch galérie Mlyn Antik v Kysuckom Novom Meste-Radolci. Ďalšie stretnutia 3.7., 7.8., 4.9., 2.10., 6.11. a 4.12. 5. júna aj aukcia. Informácie ☎ 0904 526 563.

➔ 11. jún 2005 BRATISLAVA

CELOŠŤATNÁ FILATELISTICKÁ BURZA v Bratislave sa uskutoční 11. júna 2005 od 7,30 do 11,30 hod. v Kultúrnom dome Dúbravka, Saratovská 2/A (doprava z hl. žel. stanice električkou č. 1). Objednávka stolov ☎ 02/ 432 95 360.

➔ 11. jún 2005 PIEŠŤANY

4.MEDZINÁRODNÉ STRETNUTIE ZBERATELOV zápalkových nálepiek a obalov poriada Slovenský filumnistický zväz v Centre voľného času AHOJ (pri vojenskom kúpeľnom ústave), Teplická 87 od 8,00 do 12,00 hod. Vstup a stoly zadarmo. Pre záujemcov je pripravená krátka návšteva lokality Hubina (cca 10 km), kde sa nachádza jedna z 28 slovenských zápalkární.

➔ 2. júl 2005 NITRA

STRETNUTIE ZBERATELOV STAROŽITNOSTÍ, poriada ANTIK MEDIA v SOU-Stavebnom, Nábřežie mládeže 1.

FILATELIA ★ FILOKARTIA ★ NUMIZMATIKA

Darčková predajňa, Medená 18, Bratislava
Peter Ardo

Po – pi : 10,00 – 18,00 hod.
☎ 0908 423533, e-mail:pardo@naex.sk, fax: 02 5556 1183

VYKÚPIME A DOPLNÍME VAŠE ZBIERKY

Známky, mince, figúrky z kindervajec, telefónne karty, staré pohľadnice, listy, akcie, preukazy a iný zberateľský materiál

✉ Palkovičova 10A, 821 08 Bratislava

INZERCIA

(Podmienky inzercovania sú uvedené na strane 2)

■ **KLUB FILATELISTOV 54-01** a Združenie Klubov filatelistov Košice prijíma a zašlú výbery do kolovania. Informácie na adrese správcu kolovania: Teodor MAGDA, Zborovská 2, 040 01 Košice. Z 051

■ **KÚPIM bankovky a mince Maďarska** a Rakúsko-Uhorska, ☎ 058/732 78 33, 0905 426 733. Z 052

■ **KÚPIM zbierky známok SŠ 1939-1945**, rôzne DCH, VCH. Ponuku prosím pošlite na adresu Marian Jakabek, P.O. Box 366 Lloyd Manor Rd. M9B 6H6 Toronto, Ontario, Canada. Na každú ponuku odpoviem. Z 053

■ **KÚPIM SŠ 1939-1945**. Rady, medaily, vyznamenania, odznaky. Ponuku prosím pošlite na adresu Marian Jakabek, P.O. Box 366 Lloyd Manor Rd. M9B 6H6 Toronto, Ontario, Canada. Na každú ponuku odpoviem. Z 054

■ **KÚPIM predznámkové listy** s pečiatkami ROSENBERG a SZEPESBÉLA. Ivan Lužák, Púpavova 2, 841 04 Bratislava Z 055

■ **KF KÚPI katalógy Michel** Európa-východ a mimoeurópske po r. 2000. Ponúkajte. Josef Rancák, Štúrova 126/5, 058 01 Poprad. Z 056

■ **PREDÁM lacno ☺ známky** a skart ČSR 1918-2005 1,7 kg, balíčkový Slov. štát 1939-1945 3,8 kg a firemnú korešpondenciu 1993-2005 6 kg. ☎ 0905 332 262 Z 057

■ **PREDÁM veľkú zbierku pohľadníc** Vysoké Tatry do r. 1918. Každá iná - len vcelku. Pozostalost', výborná kvalita. ☎ 035 6421 881 po 18. hod. Z 058

■ **PREDÁM vysokú frankatúru 50 Sk** bez lepu za polovičnú cenu. Róbert Kopaj, SNP 46, 940 63 Nové Zámky. ☎ 035 6421 416 Z 059

■ **PREDÁM väčšie množstvo DCH** a VCH Slovensko od r. 1993 známky aj celistvosti a iný rôzny fil. Materiál. Ceny dohodou. Jozef Hudáč, Ďumbierska 25/2, 949 01 Nitra. ☎ 037 733 3902 Z 060

■ **KÚPIM** české C-M č. 10A až 13A (Pofis) - švajčiarske vydanie (Ochrana prírody 1996). mjobekt@stonline.sk alebo ☎ 0908/14 65 59. Z 061

■ **KÚPIM** zn. zošitok ČR č. 21 (len sólo) Veľjaštery so znám. č. 43". mjobekt@stonline.sk alebo 0908/14 65 59. Z 062

■ **VYMENÍM 35 ks FDC 50. roky ČSR**, ☉ Nemecko, ★★ Čína-určité roky, za ★★ Slovensko. Ivan Roudenský, Poste restante, 062 01 Starý Smokovec Z 063

■ **KÚPIM** alebo zapožičiam prvé číslo časopisu Mladý filatelista. gerc.miro@pobox.sk ☎ 055 636 1909 večer. Z 064

■ **KÚPIM** poštových lístok CDV3 Štátny znak 2 Sk s prevrátenou tlačou červenej a striebornej farby. gerc.miro@pobox.sk ☎ 055 636 1909 večer Z 065

ČO PÍŠU INÍ

■ FILATELIE (ČR) ■ 4/ 2005

Aprílové číslo Filatelie na úvodných stranách prináša príspevok V. Soukupa o použití celín v prechodnom období v roku 1945. Fr. Beneš st. hľadá odpoveď na otázku, či prvé čs. celistvosti boli odoslané leteckou poštou skutočne až 14. októbra 1920. Fr. Beneš ml. približuje určovanie tlačových dosiek niektorých ojedinelé sa vyskytujúcich známok s pretlačou PČ 1919. V. Rezníček sa vo svojom príspevku zaoberá vznikom a chybami hologramu na poštových lístkoch. Fr. Beneš st. pokračuje 12. časťou

príspevku Malé zastavenia na ceste filatelie a čs. poštovej správy. V. Feldmann 14. časťou seriálu Abeceda filatelistickej si všima výskyt písmena O na filatelistickom materiáli. M. Langhammer sa v článku Malá chvála konzervatismu zamýšľa nad emisnou politikou Českej republiky. P. Sivko sa tradične vyjadruje k známkovej tvorbe v príspevku České známky roku 2004 očami výtvarníka. Šéfredaktor J. Pítra blahoželá bývalému dlhoročnému šéfredaktorovi Filatelie Ing. Víťazoslavovi Houškoví k osemdesiatinám! V prílohe V. Zedník uvádza na vyobrazeniach doskové chyby na známkach ČR (13. časť). V tradičných rubrikách sa predstavujú novinky Českej pošty a nové známky európskych štátov a zo zámoria ☐ pem

■ BÉLYEG VILÁG ■ 4/2005

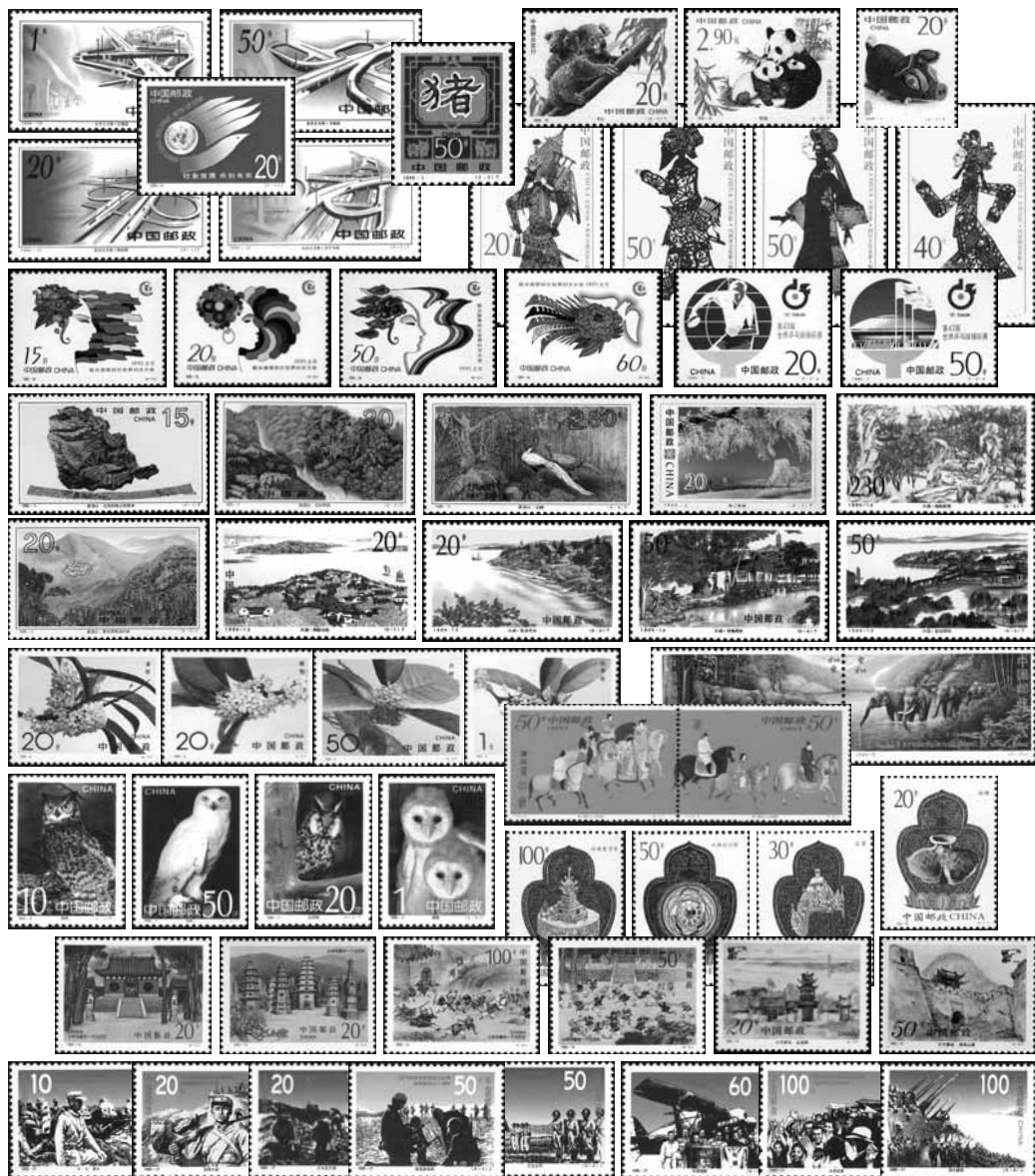
Aprílové číslo časopisu otvára list dcéry zosnulého zberateľa, v ktorom opisuje aké patálie mala s predajom otcovej zbierky a s akým príjemným prevkapaním sa stretla, keď tejto veci sa ujal Zväz (MABEOSZ). Ten pripravil materiály do zbierky do viacerých aukcií, kde sa dosiahli veľmi lukratívne výsledky (znie to ako v rozprávke, pravda?). Ako prvý odborný článok redakcia zaradila príspevok P. Kallósa o maďarských známkach (korunová Madona, Patrona Hungariae, Vianoce) s pretlačou iných štátov v súvislosti so štátoprávnymi zmenami po 1. a 2. svetovej vojne (vrátane československých), keď podľa autora v takom množstve nemajú známky pretlačené v žiadnej inej krajine. Predmetom príspevku D. Flascha je Zomborské (Juhoslávia) provizórium z roku 1919. Príspevok Damiana Laegehó Rady pre námetových zberateľov pokračuje 4. časťou. Genézou známok s námetom oslobodenia Maďarska (od roku 1945 do 1985) sa zaoberá T. Budai v článku s názvom Anatómia jednej známkovej témy. V časopise nájdeme aj prvú časť príspevku K. Szűcsa o histórii zriedkavej zbierky kolkov. Zberateľov pohľadníc zaujme 3. pokračovanie o významnom zberateľovi L. Richtera (L. Úrmös) a článok B. Surányiho o okolnostiach vydania maďarskej pohľadnice z roku 1933 s ruským textom „Od ruských skautov na IV. svetovom Jambore“. Ani v aprílovom čísle časopisu nechýbajú pravidelné rubriky o nových známkach, prehľade zahraničnej tlače, informácie o činnosti odborných sekcií a rad kratších príspevkov. V čísle je vyhlásená aj anketa o najkrajšiu maďarskú známku roka 2004 a na tento účel na dvoch stranách uprostred časopisu je vyobrazená celá minuloročná známková produkcia ☐ vkn

■ ORBIS PICTUS ■ 1-2/2004

V úvodnom príspevku bulletinu Sekcie zberateľov slovenských a českých známok pri MABEOSZ-u sa D. Soóky zameriava na historické súvislosti maďarských známok k dejinám Slovenska v období rokov 1918-1939. Na štrnástich stranách uverejňuje rad zaujímavých, najmä poštovo-historických údajov, ktorými filatelista môže ozrejmiť mnohé úseky našich moderných dejín a niektoré problémy – ako autor zdôrazňuje – priam žiadajú otvoriť dialóg medzi maďarskými a slovenskými zberateľmi. D. Soóky pre bulletin napísal aj ďalšie príspevky: Slovenskí športovci na olympijských hrách, Najkrajšie slovenské poštové lístky roka (1993-2002), Novinky Slovenskej republiky a Českej republiky za druhý polrok 2003. Bulletin prináša aj stručné správy a informácie sekcie. Na záver ešte pár poznámok. Celý obsah bulletinu zabezpečil D. Soóky, vďaka ktorému Orbis pictus zostáva pri živote. Takmer ročné oneskorenie jeho vydania však naznačuje, že vymáha za zložitých podmienok. Vďaka však aj za toto. U nás sme sa za posledných 15 rokov s niečím podobným nestretli. ☐ vkn

Mimoriadna ponuka firmy ZBERATEL'

Ponúkame zostavu známok Číny (60ks), kompletne série neopečiatkované (★★),
rôzne námety ročníka, kat. cena 16,50 €, predajná cena 240,- Sk

MÁJOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Zberateľské materiály a pomôcky ponúkané v tejto rubrike možno zakúpiť v predajni ZBERATEĽ alebo ich objednať písomne, e-mailom, prípadne aj telefonicky (► pozri informácie na 2.strane)

ZNÁMKY / HÁRČEKY / BLOKY - rôzne námety ★★

Aden 1959, Nová ústava, 75-76	110,-
Belgicko 2004, Fauna PL (4)	110,-
Barbuda 1974, MS vo futbale, 175-77, (BI 8) 3,50 €	75,-
Bielorusko 1998, Automob. - Belaz, 273-277	65,-
Bielorusko 1998, Automob. - Maz, 254-258	75,-
Bielorusko 2003, Psy, 502-504	45,-
Bielorusko 2003, Psy, 502-504, PL (2x 502-04)	90,-
Bielorusko 2004, Motýle (4) páska	105,-
Bielorusko 2004, Včela, osa, čmeliak 549-50, BI39	110,-
Dominikánska rep., LOH Melbourne, 560-67, 3,40 €	30,-
Dominikánska rep., LOH Melbourne - olympijskí víťazi I, 585-92, 3,40 €	30,-
Dominikánska rep., LOH Melbourne - olymp. víťazi II, 660-67, 3,40 €	30,-

Estónsko 1933, výplatná: Narva-Fälle, 159, 5 €	50,-
Estónsko 1935, výplatná: žatva, 108, 2,5 €	25,-
Estónsko 1938, výplatná: Reval (Tallin), 137, 2,5 €	25,-
Estónsko 2001, Lastovička, 410	25,-
Fínsko 1935, Fínski učenci na prelome 18. a 19. stor., 188-190	45,-
Francúzsko 1943, Maršal Pétain, 87. v. nar., 589-93, 60 €	360,-
Gambia 1977, 400. výročie narodenia P. P. Rubensa, 362-65, 2,60 €	55,-
Gambia 1977, 400. výročie narodenia P. P. Rubensa + kupón, 362-65, 2,60 €	100,-
Indonézia 1996, WWF Nosorožec zo Sumatry a Jávy 1648-51	60,-
Kuba 1997, Mačky, 3988-92, BI 147, 6,50 €	170,-
Litva 1992, Kroje I., 508-10	35,-
Litva 1993, Kroje II., 537-39	60,-
Maďarsko 1967, Maliari 19. st. v Nár. galérii 2330-36	45,-
Maďarsko 1969, Maliarske umenie francúzskych majstrov (...Gauguin, S. Vivet, Manet...), 2506-12	100,-

Poľsko 1991, Motýle (Aporia crataeci), BI 115. hologram, 3,00 €	35,-
Poľsko 2004, Kozmická história vývoja Zeme ☐	90,-
Rakúsko 1949, 75 výročie UPU, 943-45, 17 €	96,-
Rakúsko 1950, 100. výročie rak. známky, 950, 2,6 €	18,-
Rakúsko 1952, Orol, letecká 20s, 968, 18 €	80,-
Rakúsko 1953, Znovupostavenie evanjel. školy vo Viedni, 989-93	110,-
Rakúsko 1954, C.F.A. Ritter von Welsbach, chemik, 1006, 36 €	250,-
Rakúsko 1954, Deň známky, 1019, 8 €	65,-
Rakúsko 1954, 300. výročie nar. maliara J. M. Rottmayra, 1007, 13 €	85,-
Rakúsko 1964, Svetový kongres UPU, 1156-63 4 €	32,-

Rumunsko 1947, umelci, vedci, Repin, Grigorescu, Puškin, Čajkovskij, 1048-55, 3 €	25,-
Rumunsko 1964, Lesné plody, 2361-68, 8 €	80,-
Rumunsko 1964, Záhradné kvety, 2268-75, 7 €	70,-
Rumunsko 1968, Obrazy - Umenie st. majstrov, 2706-11, 7,50 €	48,-
St. Tome E Principe 1979, 1. poštový let Lissabon - São Tomé, 583, (BI 35), 30 €	360,-
St. Tome E Principe 1980, K 10. výročiu výstupu na mesiac, 650, (BI 45), 15 €	210,-
Švajčiarsko 1941, Švajčiarski učenci, 399-402	40,-
Švajčiarsko 1965, Fauna, 826-830	25,-
Taliano 1924/25, známky s reklamným kupónom R3, CAMPARI bitter, 15c, 4 €	38,-
Taliano 1924/25, známky s reklamným kupónom R2, CAMPARI cordial, 15c, 4 €	38,-
Tanzánia 1986, Medzin. rok mladých, 288-291, 7,50 €	50,-
Ukrajina 2004, Motýle, BI (5)	99,-
Umm-Al-Qiwaïn, Kone, 496-501A, 4,50 €	80,-
Umm-Al-Qiwaïn 1972, Ruže, 675-680, 4,00 €	80,-
Umm-Al-Qiwaïn, Vývoj automobilov, 637-642	70,-
USA 1934, národné parky, 373, 4,50 €	70,-
ZSSR 1987, Motýle 5678-82	30,-

MÁJOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

ZNÁMKY / HÁRČEKY / BLOKY - rôzne námety ☉

Afganistan 1999, Kaktusy, (6+H)	30,-
Angola 1999, Korytnačky I, BI (3)	19,-
Angola 1999, Korytnačky II, BI (3)	19,-
Azerbajdžan 1995, Korytnačky (5 + H)	25,-
Azerbajdžan 1995, Vzducholode (6 + H)	30,-
Azerbajdžan 1995, Morské medúzy (5 + H)	25,-
Benin 1995, Mačkovité dravce (6)	18,-
Benin 1995, Svet vtákov (6)	18,-
Benin 1995, LOH Atlanta 96 (6 + H)	25,-
Benin 1999, Hady (6 + H)	30,-
Benin 2000, Chrobáky (6 + H)	30,-
Benin 2003, Fauna Ameriky BI (6) + H	38,-
Benin 2003, Prírodná rezervácia BI (2)	22,-
Benin 2003, Prírodná rezervácia BI (9)	35,-
Benin 2003, Vodné vtáctvo BI (3)	25,-
Bielorusko 2003, Had + korytnačka (sútláč 2 zn.)	19,-
Bulharsko 1987, Morské živočíchy (6)	18,-
Burundi 1975, Fauna Afriky (24, 6x 4-pásky)	60,-
Burundi 1975, Fauna Afriky (24, 6x 4-pásky), označenie Letecká pošta	70,-

Čad 1999, Kone, BI (9)	35,-
Guineé 1995, Jednomotorové lietadlá, (6+H)	30,-
Guinea Bissau 1988, Rôzna fauna, (7)	21,-
Guinea Bissau 2001, Včely, osy..BI (6)	29,-
Guineé 1995, Jemná krása kvetov, (6+H)	25,-
Guineé 1999, Kone, BI (9)	35,-
Kampučea 1987, Rôzne vtáky (7)	20,-
Kambodža 1996, LOH Atlanta, (6+H)	30,-
Kambodža 1999, Vodné živočíchy, (6+H)	25,-
Kambodža 2000, Spevavce s mapou rozšírenia, (6+H)	33,-
Kirgizstan 1995, Miestna fauna, (7 + H)	33,-
Kongo 1999, Slony, BI (9)	35,-
Kongo 1999, Orchidey, (6+H)	25,-
Kórea 1976, Lokomotívy PL (7 + K)	20,-
Kórea 1982, 100. výr. narodenia Picassa (6+H)	28,-
Kórea 1987, Požiarnické autá (4)	12,-

Kórea 1991, Panda (6+H)	30,-
Kórea 1991, Huby (5)	15,-
Kórea 1991, Huby, PL (2x 5)	25,-
Kórea 1991, Vodné vtáky - brodivé PL (6)	18,-
Kuba 1995, Kone (6)	18,-
Kuba 1995, Vtáctvo na ostr. „Cayo Coco“ (6)	18,-
Kuba 2002, Vodné vtáctvo (5 + H)	27,-
Kuba 2002, Huby (5)	12,-
Laos 1986, Kaktusy (6)	18,-
Laos 1988, Pravek (5)	16,-
Laos 1995, Pravek (5)	18,-
Libéria 1955, Rôzne kvety (6)	15,-
Libéria 1955, Rôzne športy (6)	12,-
Libéria 1957, Pomoc deťom (6)	12,-
Libéria 1957, Prvý let Robertsfield N. Y. (6)	16,-

Libéria 1971, Svetový zjazd skautov v Japonsku BI	12,-
Libéria 1971, Rodičovstvo zvierat (H)	12,-
Libéria 1971, LOH Mnichov '72 (6)	12,-
Libéria 1972, LOH Mnichov '72 (H)	25,-
Libéria 1972, Hist. plachet. „Victory“ - 1765 (H)	12,-
Libéria 1973, Hist. lok. - Švajčiarsko H	12,-
Libéria 1973, 500. Narod. Koperníka (6)	15,-
Libéria 1976, A. G. Bell - 100 r. telefónu (H)	12,-
Libéria 1977, Chránené vtáky H	12,-
Libéria 1978, MS vo futbale Argentína '78 II. (6)	22,-
Libéria 1978, His. letectva (6)	22,-
Libéria 1983, Umenie - Rafael (6)	22,-
Mauretánia 2003, Ochrana prírody BI (3)	25,-
Mauretánia 2003, Prírodné rezervácie BI (2)	22,-
Mauretánia 2003, Prírodné rezervácie I BI (9)	35,-
Niger 1999, Krokodýle I, BI (3)	19,-
Niger 1999, Krokodýle II, BI (3)	19,-
Niger 1999, Mačkovité dravce, BI (9)	35,-
Rwanda 2003, Hady BI (6) + H	38,-
R.de Côte D'Ivoire 2003, Ochr. prírody BI (3)	25,-
R.de Côte D'Ivoire 2003, Národ. parky BI (2)	22,-
Rusko 2000, LOH Sydney 2000 (3)	12,-
S. Tomé e Príncipe 1995, Psy BI (9) + 4H	65,-
Tadžikistan, Praveká fauna (8)	18,-
Tanzánia 1998, Hist. konské záprahy (4+H)	22,-
Tanzánia 1999, Kone I, BI (3)	19,-
Tanzánia 1999, Kone II, BI (3)	19,-

MÁJOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Tanzánia 1999, Medvede, BI (9)	35,-
Togo 1999, Ďalšie druhy orchideí (6+H)	25,-
Um al Quiwain 1971, Morská fauna a flóra (8)	25,-
Vietnam 1988, Vtáky (8)	24,-
Vietnam 1988, Flóra (8)	24,-
Vietnam 1988, Vodné vtáky (6)	12,-
Vietnam 1998, Ryby (8)	22,-

Zásobníky na známky, havidky

Zásobník Lindner, A 4, čierne listy,	
16-listový	490,-
- „ - 30-listový	870,-
Zásobník s logom Slovenskej pošty,	
formát A 4, biele listy, 8-listový	190,-
Havidky čierne, šírka 28, 31, 36, 38, 40, 43, 44,	
49, 50, 55, 59, 60, 70 a 90 mm - balíček	60,-
Havidky čierne na PL:	
ležaté, veľkosť 185x135 mm	- ks 19,-
stojaté, veľkosť 185x135 mm	- ks 19,-
Havidky biele, šírka 32, 50, 60 mm	- balíček 60,-
Havidky biele na PL:	
ležaté, veľkosť 175x120 mm	- ks 15,-
stojaté, veľkosť 120x175 mm	- ks 15,-

Zásobníky na mince

Zásobník 10-listový, možnosť doplnenia	
listov (3 alebo 4 otvory)	365,-
Náhradné listy	
12-okienkové 55x53 mm	- 1 list 30,-
20-okienkové 41x42 mm	- 1 list 33,-
30-okienkové 31x35 mm	- 1 list 35,-

Skušobná UV - lampa SIGMA

Stolné prevedenie so zapojením na sieť 220 V	
- rozozná, ktoré známky sú tlačené na	
luminiscenčnom a ktoré na bežnom papieri,	
odhalí falošné bankovky	570,-
UV - lampa na batérie, ručná	520,-

Katalógy nové

Špecializované netto katalógy ZBERATEĽ – SLOVENSKO

(známky, celiny, FDC, COB, CDV, NL, ZZ, CSO, CM, PT):	
Roky 1993-1994	58,-
Roky 1995-1996	68,-
Roky 1997-1998	58,-
Rok 1999	29,-
Roky 2000-2001	58,-
Rok 2002	44,-
Rok 2003	58,-
Rok 2004	38,-

Pri kúpe všetkých 8 ks katalógov len za 360,-

Novotný: Mince Jozefa I. 1705-1711 a Františka II.-	
Rákocziho 1703-1711	195,-
Novotný: Mince Karla VI. 1711-1740, I.vydanie	265,-
Novotný: MINCE MÁRIE TERÉZIE 1740-1780	
(II.doplnené vydanie 2001)	235,-
Novotný: Mince Františka Lotrinského (1745-67),	
(1766-80)	250,-
Novotný: Mince Jozefa II 1765-1790 a	
Leopolda II 1790-1792	240,-
Novotný: Mince Františka I. 1792-1835	185,-
Novotný: Mince a korunovačné medaily	
Ferdinanda V. (1835-1848)	135,-
Novotný: Mince Františka Jozefa I.(1848-1916	235,-
Novotný-Moulis: Papierové	
platidlá ČSR, ČR a SR 1918-1998, farebný	297,-
Novotný-Moulis: Papierové platidlá ČSR, ČR	
a SR 1918-1998, farebný, vydanie 2004	330,-

Obaly na albumové listy

Formát A 4 (tzv. Euroobal) - 10 ks	15,-
------------------------------------	------

Filatelistické nálepky

Nálepky firmy LINDNER (1000 ks) - balíček	á 64,-
---	--------

MÁJOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

MÁJOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Ukážky z dnešnej ponuky námetových emisií ★★ (str.41)

1974

WORLD FOOTBALL CHAMPIONSHIP